Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 16 июль 1970 йил, пайшанба ◆ № 165 (14.631). Баҳоси 3 тийин.

СССР Министрлар Совети Раиси ўртоқ А. Н. КОСИГИНнинг аризаси юзасидан СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. СССР Министрлар Совети Раисининг СССР ҳукумати СССР Олий Совети олдида ўз ваколатларини зиммасидан соқит қилади, деган аризаси маълумотга олинсин.

СССР Министрлар Советининг фаолияти маъқуллансин.

2. Ўртоқ Алексей Николаевич КОСИГИН СССР Министрлар Совети Раиси қилиб тайинлансин ва унга СССР ҳукуматининг состави тўғрисидаги таклифларни СССР Олий Советига тақдим этиш топширилсин.

3. СССР Министрлар Советига СССР Олий Совети СССР ҳукуматини тузиб бўлгунча ўз вазифаларини бажаришни давом эттириш топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1970 йил 15 июль.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ СЕССИЯСИ

1970 йил 15 июлда Кремлда саккизинчи чақириқ СССР Олий Советининг биринчи сессияси ўз ишини давом эттирди.

Эрталаб соат 10 да Катта Кремль саройида Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг биринчи қўшма мажлиси бўлди.

Иттифоқ Советининг раиси депутат А. П. ШИТИКОВ раислик қилади.

Раислик қилувчи СССР Министрлар Совети Раиси депутат А. Н. КОСИГИНнинг СССР ҳукумати СССР Олий Совети олдида ўз ваколатларини зиммасидан соқит қилганлиги тўғрисидаги аризасини ўқиб беради.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари депутат Л. И. Брежневга сўз берилади. Л. И. Брежнев КПСС Марказий Комитети номидан депутат А. Н. Косигинни яна СССР Министрлар Совети Раиси қилиб тайинлаш ва унга СССР ҳукуматининг состави тўғрисидаги таклифни СССР Олий Совети муҳокамасига тақдим этишни топшириш тўғрисида таклиф киритди. Бу таклифни Олий Советнинг партия группаси ва ҳар иккала палата оқсоқоллари кенгашлари қўллаб-қувватлаган эди.

СССР Олий Совети бу масала юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

Шундан кейин Олий Совет ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси ҳақидаги масалани қараб чиқишга киришди. ВЦСПС секретари депутат В. И. ПРОХОРОВ шу тўғрида доклад қилди.

Иттифоқ Совети қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиясининг раиси депутат М. С. СОЛОМЕНЦЕВ ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси юзасидан палаталар доимий комиссияларининг хулосалари ҳақида қўшимча доклад қилди.

Шу масала юзасидан музокараларда депутатлардан А. П. ВОЛКОВА (Ажар АССР, Ботуми-Ленин сайлов округи), В. В. КЛЮЕВ (Москва шаҳри, Калинин сайлов округи), А. М. МАКАРОВ (Днепропетровск область, Ленин сайлов округи), Р. Ҳ. АБДУЛЛАЕВА (Қорақалпоғистон АССР, Тахтакўпир сайлов округи), Г. И. ПОПОВ (Ленинград шаҳри, Фрунзе сайлов округи), М. Н. КАПУСТА (Латвия ССР, Ленин сайлов округи), Б. Н. КЛИМОВ (Қозоғистон ССР, Тоболь сайлов округи) сўзга чиқдилар.

СССР Олий Совети ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асосларини тасдиқлаш ҳақидаги қонунни бир овоздан қабул қилди.

СССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат М. П. ГЕОРГАДЗЕ СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида доклад қилди.

СССР Олий Совети СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлади, тегишли қонун ва қарорлар қабул қилди.

Кундуз соат 4 да Катта Кремль саройида Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг иккинчи қўшма мажлиси бўлди.

Миллатлар Советининг Раиси Ё. С. НАСРИДДИНОВА раислик қилади. Ё. С. Насриддинова КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг таклифига биноан Совет Иттифоқига келган Бирлашган Араб Республикаси президенти ва бош министри, Араб Социалистик иттифоқи раиси ЖАМОЛ АБДУЛ НОСИР, шунингдек у билан бирга келган Араб Социалистик иттифоқи олий ижроия комитетининг аъзоси АЛИ САБРИЙ, Бирлашган Араб Республикасининг ташқи ишлар министри Маҳмуд РИАД ва Бирлашган Араб Республикасининг ҳарбий министри генерал Муҳаммад ФАВЗИЙ мажлисда хозир бўлганликларини маълум қилади.

Депутатлар дўст Бирлашган Араб Республикасидан келган меҳмонларни самимий табриклайдилар.

СССР Олий Совети СССР Олий Советининг Президиумини сайлашга киришади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош Секретари депутат Л. И. БРЕЖНЕВга сўз берилади. Ўртоқ Л. И. Брежнев КПСС Марказий Комитетининг топширувига биноан, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси депутат Н. В. ПОДГОРНИЙни яна СССР Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб сайлаш тўғрисида таклиф киритади. Олий Советнинг партия группаси ва палаталар оқсоқолларининг кенгашлари бу таклифни қўллаб-қувватлаган эди.

СССР Олий Совети депутат Н. В. Подгорнийни бир овоздан СССР Олий Совети Президиумининг Раиси қилиб сайлайди.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний СССР Олий Совети партия группаси ва палаталар оқсоқоллар кенгашларининг топширувига биноан СССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосарларини, СССР Олий Совети Президиумининг секретари ва Президиум аъзоларини сайлаш тўғрисидаги таклифни СССР Олий Совети мухокамасига тақдим этади.

СССР Олий Совети бир овоздан СССР Олий Совети Президиумини сайлайди.

Шундан кейин СССР Олий Совети СССР ҳукумати — СССР Министрлар Советини тузишга киришади.

СССР Министрлар Советининг раиси депутат А. Н. КОСИГИНга сўз берилади. Ўртоқ А. Н. Косигин СССР Министрлар Советининг составини СССР Олий Советининг муҳокамаси ва тасдиқига тақдим этади, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, Олий Советнинг партия группаси ва палаталарнинг оқсоқоллар кенгашлари СССР Министрлар Советининг составини маъқуллаган эди.

СССР Олий Совети Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Министрлар Советининг составини бир овоздан тасдиқлайди.

Шундан кейин Иттифоқ Совети ташқи ишлар комиссиясининг раиси М. А. СУСЛОВга сўз берилади. Депутат М. А. Суслов Америка империализмининг Ҳинди-Хитойдаги агрессияси кенгайиб бораётганлиги муносабати билан Миллатлар Совети ва Иттифоқ Совети ташқи ишлар комиссиялари номидан баёнот қабул қилиш тўғрисидаги таклифни СССР Олий Советининг муҳокамасига қўяди.

СССР Олий Совети Америка империализмининг Ҳинди-Хитойдаги агрессияси кенгайиб бораётганлиги муносабати билан бир овоздан баёнот қабул қилади.

Шундан кейин Миллатлар Совети ташқи ишлар комиссиясининг раиси Б. Н. ПОНОМАРЕВга сўз берилади. Депутат Б. Н. Пономарев Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети ташқи ишлар комиссиялари номидан гапириб, Яқин Шарқдаги аҳвол юзасидан баёнот қабул қилиш тўғрисидаги таклифни СССР Олий Совети муҳокамасига қўяди.

СССР Олий Совети Яқин Шарқдаги аҳвол тўғрисида бир овоздан баёнот қабул қилади.

Шу билан саккизинчи чақириқ СССР Олий Советининг биринчи сессияси ўз ишини тамомлади.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ИТТИФОҚ СОВЕТИ БИЛАН МИЛЛАТЛАР СОВЕТИНИНГ ҚЎШМА МАЖЛИСИ РАИСИГА

СССР Конституциясига мувофиқ ва СССР Олий Совети муҳокамасига СССР ҳукуматини тузиш масаласи қўйилганлиги муносабати билан Министрлар Совети ўз вазифаларини бажо келтирилган деб ҳисоблайди ва Олий Совет олдида ўз ваколатларини зиммасидан соқит қилади.

СССР Министрлар Совети ана шуни Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советига маълум қилишни сиздан сўрайди.

ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси.
А. КОСИГИН.

1970 йил, 15 июль.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ

Н. В. ПОДГОРНИЙ. СССР Олий Совети Президиумининг Раиси

М. А. ЯСНОВ. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

А. П. ЛЯШКО. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

С. О. ПРИТЫЦКИЙ. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

(Давоми 2- бетда).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИ САЙЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

СССР Олий Совети Президиуми қуйидаги составда сайлансин:

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ РАИСИ

Подгорний Николай Викторович — Москва шаҳри Ленинград сайлов округидан депутат.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ РАИСИНИНГ ЎРИНБОСАРЛАРИ:

Яснов Михаил Алексеевич — РСФСР Иркутск сайлов округидан депутат;

Ляшко Александр Павлович — Украина ССР Полтава сайлов округидан депутат;

Притицкий Сергей Осипович — Брест области Брест сайлов округидан депутат;

Ниёзбеков Собир Билолович — Қозоғистон ССР Петропавловск шаҳар сайлов округидан депутат;

Дзоценидзе Георгий Самсонович — Грузия ССР Самтредие сайлов округидан депутат;

Халилов Қурбон Али ўғли — Озарбайжон ССР Ленкоран сайлов округидан депутат;

Шумаускас Мотеюс Юозович — Литва ССР Клайпеда сайлов округидан депутат;

Ильяшенко Кирилл Федорович — Молдавия ССР Оргеев сайлов округидан депутат;

Рубен Виталий Петрович — Латвия ССР Цесис сайлов округидан депутат;

Қулатов Тўрабой — Қирғизистон ССР Тяньшань сайлов округидан депутат;

Холов Маҳмадулла — Тожикистон ССР Панжикент сайлов округидан депутат;

Арутунян Нагуш Хачатурович — Арманистон ССР Ехегнадзор сайлов округидан депутат;

Қиличев Аннамуҳаммад — Туркманистон ССР Небеддоғ сайлов округидан депутат;

Мюрисеп Алексей Александрович — Эстония ССР Таллин шаҳар сайлов округидан депутат;

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ СЕКРЕТАРИ

Георгадзе Михаил Порфирьевич — Грузия ССР Гуржаани сайлов округидан депутат;

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ АЪЗОЛАРИ

Большухин Василий Иванович — Свердловск областидаги Первоуральск сайлов округидан депутат;

Брежнев Леонид Ильич — Москва шаҳри Бауман сайлов округидан депутат;

Буденний Семен Михайлович — Қалмоқ АССР Элиста сайлов округидан депутат;

Гришин Виктор Васильевич — Москва шаҳри Перовский сайлов округидан депутат;

Кавун Василий Михайлович — Винница области Бершад сайлов округидан депутат;

Конотоп Василий Иванович — Москва области Балашиха сайлов округидан депутат;

Кунаев Динмуҳаммад Аҳмедович — Олмаота области Олмаота — Ленин сайлов округидан депутат;

Машеров Петр Миронович — Белоруссия ССР Минск — Совет сайлов округидан депутат;

Микоян Анастас Иванович — Арманистон ССР Ереван — Ленин сайлов округидан депутат;

Орлова Галина Сергеевна — Иркутск области Нижне-Удинск сайлов округидан депутат;

Петровский Иван Георгиевич — Москва шаҳри Ленин сайлов округидан депутат;

Пухова Зоя Павловна — Иваново области Иваново шаҳар сайлов округидан депутат;

Рашидов Шароф Рашидович — Ўзбекистон ССР Тошкент — Ленин сайлов округидан депутат;

Соболев Леонид Сергеевич — РСФСР Ставрополь сайлов округидан депутат;

Табеев Фикрат Аҳмеджанович — Татаристон АССР Мензелинск сайлов округидан депутат;

Толстиков Василий Сергеевич — Ленинград шаҳри Нева сайлов округидан депутат;

Тинель Лина Григорьевна — Чукотка миллий округи Чукотка сайлов округидан депутат;

Цецегов Сергей Степанович — Горький области Сармово сайлов округидан депутат;

Шокиров Мидҳад Зокирович — Бошқирдистон АССР Бирск сайлов округидан депутат;

Шелест Петр Ефимович — Киев области Киев — Жовтень сайлов округидан депутат.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1970 йил, 15 июль.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ССР ИТТИФОҚИ ҲУКУМАТИНИ—СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

ССР Иттифоқи ҳукумати — СССР Министрлар Совети қуйидаги составда тузилсин:

СССР Министрлар Советининг Раиси — **Косигин** Алексей Николаевич.

СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари — **Мазуров** Кирилл Трофимович.

СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари — **Полянский** Дмитрий Степанович.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети Давлат План комитетининг раиси — **Байбаков** Николай Константинович.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети Материал-техника таъминоти Давлат комитетининг раиси — **Димшиц** Вениамин Эммануилович.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари — **Ефремов** Михаил Тимофеевич.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети Фан ва техника Давлат комитетининг раиси — **Кириллин** Владимир Алексеевич.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари — **Лесечко** Михаил Авксентьевич.

(Давоми иккинчи бетда).

СССР ҲУКУМАТИ —ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

А. Н. КОСИГИН. ССР Иттифоқи Министрлар Советининг Раиси.

К. Т. МАЗУРОВ. СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари.

Д. С. ПОЛЯНСКИЙ. СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари.

(Давоми 3 ва 5-бетларда).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ИТТИФОҚ СОВЕТИНИНГ РАИСИ ВА УНИНГ ЎРИНБОСАРЛАРИ

А. П. ШИТИКОВ. Иттифоқ Советининг Раиси.

Ш. М. ГАСАНОВА. Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари.

Б. Е. ПАТОН. Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари.

А. ЖУМАЕВ. Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари.

Ж. РАСУЛОВ. Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ МИЛЛАТЛАР СОВЕТИНИНГ РАИСИ ВА УНИНГ ЎРИНБОСАРЛАРИ

Ё. С. НАСРИДДИНОВА. Миллатлар Советининг Раиси

Е. З. ЗАЛИЕВ. Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари

В. Е. ЛОБАНОК. Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари

У. К. РИСМАМБЕТОВА. Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари

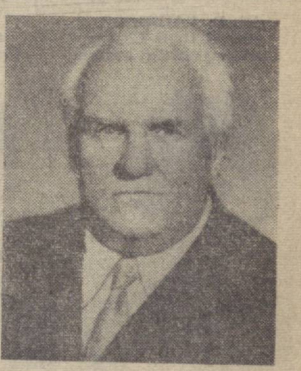

Н. С. ТИХОНОВ. Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ

С. Б. НИЕЗБЕКОВ. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

Г. С. ДЗОЦЕНИДЗЕ. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

Қ. А. ХАЛИЛОВ. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

М. Ю. ШУМАУСКАС. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

К. Ф. ИЛЬЯШЕНКО. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

В. П. РУБЕН. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

Т. КУЛАТОВ. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

М. ХОЛОВ. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

Н. Х. АРУТЮНЯН. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

А. ҚИЛИЧЕВ. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

А. А. МЮРИСЕП. СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари.

М. П. ГЕОРГАДЗЕ. СССР Олий Совети Президиумининг Секретари.

В. И. БОЛЬШУХИН. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

Л. И. БРЕЖНЕВ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

С. М. БУДЕННИЙ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

В. В. ГРИШИН. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

В. М. КАВУН. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

В. И. КОНОТОП. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

Д. А. КУНАЕВ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

П. М. МАШЕРОВ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

А. И. МИКОЯН. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

Г. С. ОРЛОВА. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

И. Г. ПЕТРОВСКИЙ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

З. П. ПУХОВА. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

Ш. Р. РАШИДОВ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

Л. С. СОБОЛЕВ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

Ф. А. ТАБЕЕВ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

В. С. ТОЛСТИКОВ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

Л. Г. ТИНЕЛЬ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

С. С. ЦЕЦЕГОВ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

М. З. ШОКИРОВ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

П. Е. ШЕЛЕСТ. СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси.

КРЕМЛДА СУҲБАТ

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 14 июлда Кремлда Корея Халқ Демократик Республикасининг элчиси Рем Тхэ Дюнни қабул қилди ва у билан дўстона суҳбатлашди.

Суҳбатда СССР ташқи ишлар министрлигининг коллегия аъзоси В. И. Лихачев ва КХДР элчихонасининг маслаҳатчиси Ким Чан Сун иштирок этдилар.

(ТАСС).

СССР Олий Советининг қарори

ССР ИТТИФОҚИ ҲУКУМАТИНИ— СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИ ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

(Боши биринчи бетда).

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари — **Новиков** Владимир Николаевич.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети Қурилиш ишлари Давлат комитети раиси — **Новиков** Игнатий Трофимович.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари — **Смирнов** Леонид Васильевич.

СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари — **Тихонов** Николай Александрович.

СССР авиация саноати министри — **Дементьев** Петр Васильевич.

СССР автомобиль саноати министри — **Тарасов** Александр Михайлович.

СССР ташқи савдо министри — **Патоличев** Николай Семенович.

СССР газ саноати министри — **Кортунов** Алексей Кириллович.

СССР гражданавиацияси министри — **Бугаев** Борис Павлович.

СССР машинасозлик министри — **Бахирев** Вячеслав Васильевич.

СССР енгил ва озиқ-овқат саноати ҳамда рўзғор асбоблари машинасозлиги министри — **Доенин** Василий Николаевич.

СССР медицина саноати министри — **Гусенков** Петр Васильевич.

СССР денгиз флоти министри — **Гуженко** Тимофей Борисович.

СССР нефть саноати министри — **Шашин** Валентин Дмитриевич.

СССР мудофаа саноати министри — **Зверев** Сергей Алексеевич.

СССР умумий машинасозлик министри — **Афанасьев** Сергей Александрович.

СССР асбобсозлик, автоматлаштириш воситалари ва бошқариш системалари министри — **Руднев** Константин Николаевич.

СССР йўллар министри — **Бешчев** Борис Павлович.

СССР радио саноати министри — **Калмиков** Валерий Дмитриевич.

СССР ўрта машинасозлик министри — **Славский** Ефим Павлович.

СССР станоксозлик ва инструмент саноати министри — **Костоусов** Анатолий Иванович.

СССР қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министри — **Новоселов** Ефим Степанович.

СССР кемасозлик саноати министри — **Бутома** Борис Евстафьевич.

СССР трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министри — **Синицин** Иван Флегонтович.

СССР транспорт қурилиши министри — **Кожевников** Евгений Федорович.

СССР оғир, энергетика ва транспорт машинасозлиги министри — **Жигалин** Владимир Федорович.

СССР химия ва нефть машинасозлиги министри — **Брехов** Константин Иванович.

СССР химия саноати министри — **Костандов** Леонид Аркадьевич.

СССР целлюлоза-қоғоз саноати министри — **Галаншин** Константин Иванович.

СССР электроника саноати министри — **Шокин** Александр Иванович.

СССР электротехника саноати министри — **Антонов** Алексей Константинович.

СССР ички ишлар министри — **Шчелоков** Николай Анисимович.

СССР олий ва ўрта махсус таълим министри — **Елютин** Вячеслав Петрович.

СССР геология министри — **Сидоренко** Александр Васильевич.

СССР тайёрлаш министри — **Нуриев** Зиё Нуриевич.

СССР соғлиқни сақлаш министри — **Петровский** Борис Васильевич.

СССР ташқи ишлар министри — **Громико** Андрей Андреевич.

СССР маданият министри — **Фурцева** Екатерина Алексеевна.

СССР енгил саноат министри — **Тарасов** Николай Никифорович.

СССР ўрмон ва ёғочсозлик саноати министри— **Тимофеев** Николай Владимирович.

СССР мелиорация ва сув хўжалиги министри — **Алексеевский** Евгений Евгеньевич.

СССР монтаж ва махсус қурилиш ишлари министри — **Якубовский** Фуад Борисович.

СССР гўшт ва сут саноати министри — **Антонов** Сергей Федорович.

СССР нефтни қайта ишлаш ва нефть химия саноати министри — **Федоров** Виктор Степанович.

СССР мудофаа министри — **Гречко** Андрей Антонович.

СССР озиқ-овқат саноати министри — **Леин** Вольдемар Петрович.

СССР саноат қурилиши министри — **Токарев** Александр Максимович.

СССР бинокорлик материаллари саноати министри — **Гришманов** Иван Александрович.

СССР маориф министри — **Прокофьев** Михаил Алексеевич.

СССР балиқ хўжалиги министри — **Ишков** Александр Акимович.

СССР алоқа министри — **Псурцев** Николай Демьянович.

СССР қишлоқ қурилиши министри — **Хитров** Степан Дмитриевич.

СССР қишлоқ хўжалик министри — **Мацкевич** Владимир Владимирович.

СССР қурилиш министри — **Караваев** Георгий Аркадьевич.

СССР оғир индустрия корхоналари қурилиши министри — **Голдин** Николай Васильевич.

СССР савдо министри — **Струев** Александр Иванович.

СССР кўмир саноати министри — **Братченко** Борис Федорович.

СССР молия министри — **Гарбузов** Василий Федорович.

СССР рангли металлургия министри — **Ломако** Петр Фадеевич.

СССР қора металлургия министри — **Казанец** Иван Павлович.

СССР энергетика ва электрлаштириш министри — **Непорожний** Петр Степанович.

СССР халк контроли комитетининг раиси — **Кованов** Павел Васильевич.

СССР Министрлар Совети Меҳнат ва иш ҳақи масалалари Давлат комитети раиси — **Волков** Александр Петрович.

СССР Министрлар Совети Нарх Давлат комитетининг раиси — **Ситнин** Владимир Ксенофонтович.

СССР Министрлар Совети Профессионал-техника таълими Давлат комитетининг раиси — **Булгаков** Александр Александрович.

СССР Министрлар Совети Телевидение ва радио эшиттириш Давлат комитетининг раиси — **Лапин** Сергей Георгиевич.

СССР Министрлар Совети Ўрмон хўжалиги Давлат комитетининг раиси — **Воробьев** Георгий Иванович.

СССР Министрлар Совети Ташқи иқтисодий алоқалар Давлат комитетининг раиси — **Скачков** Семен Андреевич.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Давлат Хавфсизлиги комитетининг раиси — **Андропов** Юрий Владимирович.

СССР Министрлар Совети Бутуниттифоқ «Союзсельхозтехника» бирлашмасининг раиси — **Ежевский** Александр Александрович.

СССР Давлат банки правлениесининг раиси — **Свешников** Мефодий Наумович.

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Марказий статистика бошқармасининг бошлиғи — **Старовский** Владимир Никонович.

СССР Конституциясининг 70-моддасига мувофиқ иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари Раислари СССР Министрлар Совети составига вазифаларига кўра кирадилар:

РСФСР Министрлар Советининг Раиси — **Воронов** Геннадий Иванович.

Украина ССР Министрлар Советининг Раиси — **Шчербицкий** Владимир Васильевич.

Белоруссия ССР Министрлар Советининг Раиси **Киселев** Тихон Яковлевич.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси — **Қурбонов** Раҳмонқул.

Қозоғистон ССР Министрлар Советининг Раиси — **Ашимов** Байкен.

Грузия ССР Министрлар Советининг Раиси — **Джавахишвили** Гиви Димитриевич.

Озарбайжон ССР Министрлар Советининг Раиси — **Иброҳимов** Али Измаилович.

Литва ССР Министрлар Советининг Раиси — **Манюшис** Иосиф Антонович.

Молдавия ССР Министрлар Советининг Раиси — **Паскарь** Петр Андреевич.

Латвия ССР Министрлар Советининг Раиси — **Рубэн** Юрий Янович.

Қирғизистон ССР Министрлар Советининг Раиси — **Суюмбоев** Аҳмадбек Суттубоевич.

Тожикистон ССР Министрлар Советининг Раиси — **Қаҳҳоров** Абдулаҳад.

Арманистон ССР Министрлар Советининг Раиси — **Мурадян** Бадал Амаякович.

Туркманистон ССР Министрлар Советининг Раиси — **Уразмуҳамедов** Ўраз Назарович.

Эстония ССР Министрлар Советининг Раиси — **Клаусон** Вальтер Иванович.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ПОДГОРНИЙ,

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1970 йил, 15 июль,

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ КОМИССИЯЛАРИДА

14 июлда Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети мандат комиссияларининг мажлислари бўлди. Мандат комиссиялари 1970 йил 14 июлда СССР Олий Советининг тегишли палаталарига сайланган депутатларнинг ваколатини текшириш тўғрисидаги масалани қараб чиқди.

Саккизинчи чақириқ СССР Олий Советига сайлов якунлари тўғрисида Иттифоқ Совети мандат комиссиясининг мажлисида СССР Олий Советига сайлов ўтказган Марказий сайлов комиссиясининг раиси В. В. Ермилов, Миллатлар Совети мандат комиссияси мажлисида Марказий сайлов комиссиясининг секретари И. В. Капитонов ахборот бердилар. Улар Марказий сайлов комиссиясининг топшириғига биноан Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети мандат комиссияларига ҳар бир сайлов округида СССР Олий Совети депутатлигига ўтказилган сайлов тўғрисидаги материалларни топширдилар.

Иттифоқ Советининг мандат комиссияси депутат А. А. Скочиловни шу комиссия раисининг ўринбосари ва депутат Г. М. Марковни секретарь қилиб сайлади. Миллатлар Советининг мандат комиссияси комиссия аъзоси депутат Б. Б. Городовиковни раис ўринбосари ва комиссия аъзоси депутат Р. Ҳ. Абдуллаевани комиссия секретари қилиб сайлади.

* * *

14 июлда СССР Олий Совети палаталари ташқи ишлар комиссияларининг қўшма мажлиси бўлиб ўтди.

Комиссия аъзолари ўз ишларига доир масалаларни қараб чиқдилар.

* * *

Ташқи ишлар комиссиялари алоҳида-алоҳида мажлислар ҳам ўтказдилар.

М. А. Суслов раислигида ўтган Иттифоқ Совети Ташқи ишлар комиссиясининг мажлисида КПСС Марказий Комитети секретари депутат К. Ф. Катушев комиссия раисининг ўринбосари қилиб сайланди.

Миллатлар Советининг Ташқи ишлар комиссияси Литва Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, депутат А. Ю. Снечкусни комиссия раисининг ўринбосари қилиб сайлади.

Мажлисни комиссия раиси Б. Н. Пономарев олиб борди. (ТАСС).

* * *

14 июлда СССР Олий Совети палаталари қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссияларининг мажлислари бўлиб ўтди. Иттифоқ Совети қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиясининг М. С. Соломенцев раислигида ўтган мажлисида комиссия ишининг ташкилий масалалари қараб чиқилди. Депутат Ш. К. Коспанов комиссия раисининг ўринбосари, депутат Н. Т. Козлов комиссиянинг секретари қилиб сайландилар. Комиссия 1970 йилнинг иккинчи ярмига мўлжалланган ўзининг иш планини тасдиқлади.

Миллатлар Совети қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиясининг мажлисида депутат П. П. Козир комиссия раисининг ўринбосари, депутат В. И. Прохоров комиссиянинг секретари қилиб сайланди. Комиссия қонун лойиҳалари тайёрлашга доир ва министрликлар ҳамда идораларнинг фаолияти устидан контрол ўрнатишга доир иш планларини ҳам қараб чиқиб, тасдиқлади.

Мажлисга комиссия раиси И. Г. Кэбин раислик қилди.

Шу куни Иттифоқ Советининг қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиялари биргаликда мажлис ўтказдилар.

Комиссиялар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини муҳокама қилдилар. Асосларнинг лойиҳалари тўғрисида ВЦСПС секретари В. И. Прохоров ахборот берди. Қонун лойиҳасини муҳокама қилишда комиссия аъзолари бўлган депутатлар қатнашдилар.

Комиссиялар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини тасдиқлашни СССР Олий Советига тавсия этишга қарор қилдилар.

Қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиялари ўзларининг бундан кейинги ишларига доир баъзи масалаларни ҳам қараб чиқдилар.

Комиссиялар ишида СССР Олий Совети Миллатлар Советининг Раиси Ё. С. Насриддинова, СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. П. Георгадзе, СССР Министрлар Советининг Меҳнат ва иш ҳақи масалалари давлат комитетининг раиси А. П. Волков, СССР Бош прокурори Р. А. Руденко, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари қатнашдилар. (ТАСС).

СССР ҲУКУМАТИ — ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

Н. К. БАЙБАКОВ. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети Давлат план комитетининг раиси.

В. Э. ДИМШИЦ. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети материал-техника таъминоти Давлат комитетининг раиси.

М. Т. ЕФРЕМОВ. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари.

В. А. КИРИЛЛИН. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети фан ва техника Давлат комитетининг раиси.

М. А. ЛЕСЕЧКО. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари.

В. Н. НОВИКОВ. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари.

И. Т. НОВИКОВ. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, СССР Министрлар Совети қурилиш ишлари Давлат комитети раиси.

Л. В. СМИРНОВ. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари.

Н. А. ТИХОНОВ. СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари.

П. В. ДЕМЕНТЬЕВ. СССР авиация саноати министри.

А. М. ТАРАСОВ. СССР автомобиль саноати министри.

Н. С. ПАТОЛИЧЕВ. СССР ташқи савдо министри.

А. К. КОРТУНОВ. СССР газ саноати министри.

Б. П. БУГАЕВ. СССР граждан авиацияси министри.

В. В. БАХИРЕВ. СССР машинасозлик министри.

В. Н. ДОЕНИН. СССР енгил ва озиқ-овқат саноати ҳамда рўзғор асбоблари машинасозлиги министри.

П. В. ГУСЕНКОВ. СССР медицина саноати министри.

Т. Б. ГУЖЕНКО. СССР денгиз флоти министри.

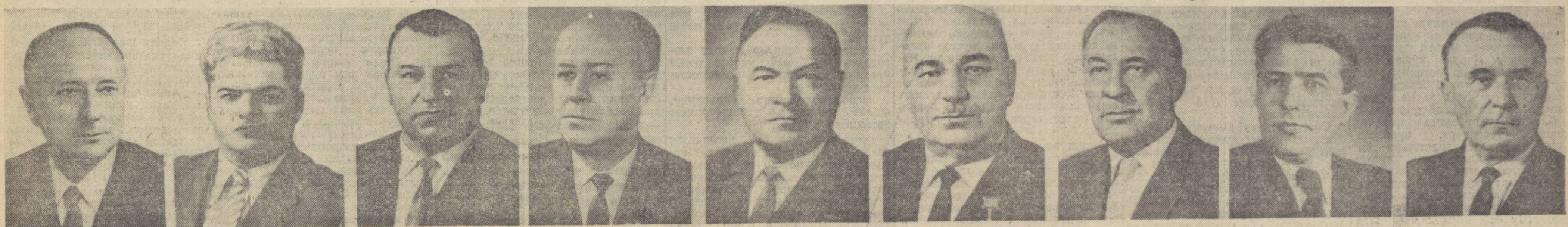

В. Д. ШАШИН. СССР нефть саноати министри.

С. А. ЗВЕРЕВ. СССР мудофаа саноати министри.

С. А. АФАНАСЬЕВ. СССР умумий машинасозлик министри.

К. Н. РУДНЕВ, СССР асбобсозлик, автоматлаштириш воситалари ва бошқариш системалари министри.

Б. П. БЕШЧЕВ. СССР темир йўллар министри.

В. Д. КАЛМИКОВ. СССР радио саноати министри.

Е. П. СЛАВСКИЙ. СССР ўрта машинасозлик министри.

А. И. КОСТОУСОВ. СССР станоксозлик ва инструмент саноати министри.

Е. С. НОВОСЕЛОВ. СССР қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлиги министри.

Б. Е. БУТОМА. СССР кемасозлик саноати министри.

И. Ф. СИНИЦИН. СССР трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министри.

Е. Ф. КОЖЕВНИКОВ. СССР транспорт қурилиш министри.

В. Ф. ЖИГАЛИН. СССР оғир, энергетика ва транспорт машинасозлиги министри.

К. И. БРЕХОВ. СССР химия ва нефть машинасозлиги министри.

Л. А. КОСТАНДОВ. СССР химия саноати министри

К. И. ГАЛАНШИН СССР целлюлоза-қоғоз саноати министри.

А. И. ШОКИН. СССР электроника саноати министри.

А. К. АНТОНОВ. СССР электротехника саноати министри.

Н. А. ШЧЕЛОКОВ. СССР ички ишлар министри.

В. П. ЕЛЮТИН. СССР олий ва ўрта махсус таълим министри.

А. В. СИДОРЕНКО. СССР геология министри.

З. Н. НУРИЕВ. СССР тайёрлаш министри.

Б. В. ПЕТРОВСКИЙ. СССР соғлиқни сақлаш министри.

А. А. ГРОМИКО. СССР ташқи ишлар министри.

Е. А. ФУРЦЕВА. СССР маданият министри.

Н. Н. ТАРАСОВ. СССР енгил саноат министри.

Н. В. ТИМОФЕЕВ. СССР ўрмон ва ёғочсозлик саноати министри

Е. Е. АЛЕКСЕЕВСКИЙ. СССР мелиорация ва сув хўжалиги министри.

Ф. Б. ЯКУБОВСКИЙ. СССР монтаж ва махсус қурилиш ишлари министри.

С. Ф. АНТОНОВ. СССР гўшт ва сут саноати министри.

В. С. ФЕДОРОВ. СССР нефтни қайта ишлаш ва нефть химия саноати министри.

А. А. ГРЕЧКО. СССР мудофаа министри.

В. П. ЛЕИН. СССР озиқ-овқат саноати министри.

А. М. ТОКАРЕВ. СССР саноат қурилиши министри.

И. А. ГРИШМАНОВ. СССР бинокорлик материаллари саноати министри.

М. А. ПРОКОФЬЕВ. СССР маориф министри.

А. А. ИШКОВ. СССР балиқ хўжалиги министри.

Н. Д. ПСУРЦЕВ. СССР алоқа министри.

С. Д. ХИТРОВ. СССР қишлоқ қурилиши министри.

В. В. МАЦКЕВИЧ. СССР қишлоқ хўжалик министри.

Г. А. КАРАВАЕВ. СССР қурилиш министри.

Н. В. ГОЛДИН. СССР оғир индустрия корхоналари қурилиши министри.

А. И. СТРУЕВ. СССР савдо министри.

Б. Ф. БРАТЧЕНКО. СССР кўмир саноати министри.

В. Ф. ГАРБУЗОВ. СССР молия министри.

САККИЗИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИ

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ МЕҲНАТ ҚОНУНЛАРИ АСОСЛАРИНИНГ ЛОЙИҲАСИ ТЎҒРИСИДА

Депутат В. И. ПРОХОРОВ доклади

Депутат ўртоқлар!

Халқимиз Ленин йили деб ном берган 1970 йил катта ва зўр воқеаларга бой бўлди.

Биз ҳаммамиз ҳамон В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги байрами сўнмас таассуроти билан яшаб турибмиз. Юбилей байрами марксизм-ленинизм ғоялари тантана қилганлигининг ёрқин ва катта намойиши бўлди.

Шу йил июнда СССР Олий Советига сайлов ўтказилди. Коммунистлар билан партиясизлар блокининг номзодлари олий давлат ҳокимияти органига якдиллик билан сайланганлиги совет жамиятининг бузилмас бирлигини, Совет Иттифоқи халқларининг буюк қардошларча дўстлигини, ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва совет зиёлилари Коммунистик партия теварагида монолит бўлиб жипслашганлигини, уларнинг коммунизм ишига содиқлигини янги куч билан бутун дунёга кўрсатди.

КПСС Марказий Комитетининг июлда бўлиб ўтган Пленуми мамлакатимиз ҳаётида катта воқеа бўлди. Пленум «Қишлоқ хўжалик соҳасида партиянинг навбатдаги вазифалари» тўғрисида КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг чуқур ва мазмунли докладини муҳокама қилди.

Марказий Комитетнинг шу Пленумида қабул қилинган қарор партиямизнинг жуда муҳим программ ҳужжатидир. Қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш борасида мазкур қарорда белгилаб берилган чораларни бутун совет халқи қизғин маъқуллади ва қўллаб-қувватлади.

Пленум қарорларига жавобан саноат, транспорт, қурилиш, қишлоқ хўжалиги ходимлари саккизинчи беш йилликнинг тугаловчи йили бўлган 1970 йил планини муддатидан олдин бажариш тўғрисида ўз зиммаларига социалистик мажбуриятлар олмоқдалар. Шу беш йиллик мобайнида мамлакатимиз экономика ва маданиятни ривожлантиришда, меҳнаткашлар фаровонлигини оширишда зўр ютуқларни қўлга киритди.

КПСС Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган Пленуми Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг навбатдаги XXIV съездини 1971 йилнинг мартида чақиришга қарор қилди. Мамлакатимиз меҳнаткашлари партия съездига тайёргарликни сиёсий активлик ва меҳнат ғайратини янада юксалтириш билан нишонлашларига шак-шубҳа бўлиши мумкин эмас.

Диққатга сазовор бўлган шу фактни ҳам айтиб ўтиш кераккн, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат қонунлари Асослари сингари жуда муҳим қонун лойиҳаси янги чақириқ СССР Олий Советининг I сессиясида муҳокама қилинмоқда.

Мамлакатимизда меҳнат қонунларининг туғилиши ва ривожланиши В. И. Ленин номи билан чамбарчас боғланган. Унинг бевосита иштироки билан Совет ҳокимиятининг биринчи Декретларидаёқ иш вақтининг нормалари ва дам олиш вақти, аёллар ва ўсмирларнинг меҳнат шароити белгилаб берилган эди. 1918 йилда эса, РСФСР меҳнат қонунларининг биринчи кодекси ишлаб чиқилиб, қабул қилинган ва шу кодексда Октябрь социалистик революциясининг меҳнат соҳасидаги буюк ғалабалари юридик жиҳатдан мустаҳкамлаб берилган эди. РСФСРнинг меҳнат қонунларининг 1922 йил октябрда қабул қилинган иккинчи кодекси ишчи ва хизматчилар учун белгиланган меҳнат гарантияларини кенгайтирди.

Совет давлатининг меҳнат қонунлари ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат соҳасидаги ҳуқуқларини гарантиялаб берган, совет халқининг туб манфаатлари ва иродасини ифодалайдиган социалистик қонунларнинг энг муҳим қисмларидан биридир.

Социалистик қурилишнинг ҳамма босқичларида меҳнат қонунлари Коммунистик партия ва Совет давлати олдимизга қўяётган вазифаларни ҳал этишда муҳим роль ўйнаб келди, социалистик ишлаб чиқариш муносабатларини ривожлантиришга катта таъсир ўтказиб келди.

Капитализмдан социализмга ўтиш даврида меҳнат қонунлари социалистик жамиятни қуриш ва мустаҳкамлашга ёрдам бериб турди, социализмнинг «Ҳар ким қобилиятига яраша, ҳар ким меҳнатига яраша» деган принципини амалга ошириш учун курашда асосий қуроллардан бири бўлди, меҳнаткашларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилашга ёрдам бериб турди.

Коммунистик жамият қуриш шароитида меҳнат қонунлари социалистик меҳнат муносабатларини янада такомиллаштиришга, меҳнатга ҳақ тўлашнинг социалистик принципини изчиллик билан амалга оширишга хизмат қилиши лозим, меҳнат унумдорлигини тўхтовсиз ўстиришга ва шу асосда меҳнаткашларнинг моддий фаровонлигини яхшилашга ёрдам беради.

Совет экономикаси тараққиётининг ҳозирги босқичида, КПСС Марказий Комитетининг 1969 йил декабрь Пленуми қўйган вазифалар нуқтаи назаридан қаралганида, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини оширишда, меҳнатга бўлган иқтисодий стимулларнинг ролини кучайтиришда ва аввало фан ва техника муваффақиятларини жорий қилишни ва шу муваффақиятлардан фойдаланишни рағбатлантиришда, меҳнат интизомини мустаҳкамлашда, юксак даражада ижодий ва унумли меҳнат қилиш учун қулай шарт-шароит таъминлаб беришда совет меҳнат қонунларининг аҳамияти тағин ҳам кўпроқ ортади. Меҳнат тўғрисидаги совет қонунлари социал вазифаларни ҳал этмоқ, оқибат натижада коммунизмнинг тўла ғалабасини таъминлайдиган қилиб меҳнатни ижтимоий ташкил этишнинг тағин ҳам юқори типини мустаҳкамламоқ ва ривожлантирмоқ учун давлатимиз қўлидаги муҳим воситадир. Меҳнат тўғрисидаги совет қонунлари ўзининг мазмуни жиҳатидан ҳам, шакли жиҳатидан ҳам жамиятимизнинг сиёсий ва иқтисодий вазифаларига тўла равишда жавоб берадиган бўлиши ҳамда ҳар бир ишчи ва хизматчи бемалол тушуна оладиган бўлиши лозим.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев Бауман сайлов округи сайловчиларининг 1970 йил 12 июндаги сайлов олди йиғилишида гапириб, «Совет қонунлари турмушдан орқада қолиб кетмаслиги учун, бизнинг қонунларимиз мустаҳкам, стабиль қонунлар бўлиб қолгани ҳолда жамиятда рўй бераётган жараёнларни тўғри акс эттириб бориши учун бу қонунларни такомиллаштириш ишини давом эттираберишимиз керак» деб уқтириб ўтди. Бу кўрсатма меҳнат қонунларига ҳам тўла равишда тааллуқлидир.

Совет меҳнат қонунлари пайдо бўлгандан бери орадан жуда кўп вақт ўтди. Меҳнат қонунлари асосан, қонун кучига эга бўлган айрим қарорлар қабул қилиш йўли билан ривожлантирилаверди. Натижада ҳозирги вақтда СССРда меҳнат тўғрисидаги масалалар жуда кўп умумиттифоқ ва республика норматив актлари билан бартараф қилинмоқдаки, булар мамлакатимизда рўй берган жуда катта сиёсий ва социал — иқтисодий ўзгаришларни тўла равишда акс эттирмайди. Меҳнат қонунлари кодексининг кўпгина қоидалари ўз аҳамиятини йўқотди ва қўлланилмаяпти.

Меҳнат соҳасидаги ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий йўл билан тартибга солиб туришни янада такомиллаштирмоқ учун меҳнат қонунлари асосларини қабул қилиш зарур. Бу асосларни белгилаб бериш ҳуқуқи эса СССР Конституциясида ССР Иттифоқи зиммасига юклатилган ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар меҳнат қонунлари Асосларининг СССР Олий Совети кўриб чиқиши учун ҳавола қилинган лойиҳаси В. И. Ленининг иштироки ва раҳбарлиги билан ишлаб чиқилган РСФСР, меҳнат қонунлари кодексининг асосий қоидаларини сақлаб қолган. Бу қоидалар социалистик ва коммунистик қурилиш практикасида кўп йиллик синовдан ўтди ва меҳнаткашларнинг манфаатларига тўла равишда жавоб беради.

Асослар лойиҳаси меҳнат қонунларининг умумий нормаларини системага солиб, баён этиб берган. Бу умумий нормалар кейинчалик республика кодексларида янада муфассал қилиб ишлаб чиқилади. Шу билан бир вақтда меҳнат қонунларининг Асослари ишчи ва хизматчиларга бериладиган гарантияларни янада кўпайтиришга қаратилган янги принципиал қоидаларни ҳам белгилаб беради.

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар меҳнат қонунлари Асосларининг жуда катта сиёсий ва социал аҳамияти шундаки, у Совет давлати тарихида меҳнат тўғрисидаги биринчи ягона Умумиттифоқ қонуни бўлади. Бу қонун манфаатларнинг муштараклиги, коммунистик жамият қурилишнинг улуғ мақсади билан жипслашган ишчи ва хизматчилар меҳнатини коммунистик қурилиш даврида тартибга солиб турувчи Асосий нормаларнинг ҳаммасини бирлаштиради.

Депутат ўртоқлар!

Ишчилар синфи, барча совет кишилари ижтимоий манфаатларини англаб социалистик меҳнатда ўз ихтиёрлари билан актив қатнашмоқдалар, фақат меҳнатгина жамият бойлигининг манбаи эканлигини ҳамда мамлакатимиз меҳнаткашларининг моддий ва маданий эҳтиёжларини тағин ҳам тўлиқроқ қондириш учун шарт-шароит яратиб беришини чуқур тушуниб шундай қилмоқдалар. «Юз йиллардан буён бировларга, эксплуататорларга қул бўлиб ишлаб келингандан кейин, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — биринчи марта ҳар кимнинг **ўзига ишлаши учун** имконият вужудга келмоқда, шунда ҳам энг янги техника билан маданиятнинг барча ютуқларига суяниб ишлаш имконияти вужудга келмоқда».

Социалистик тузум меҳнаткашларни эксплуатациядан озод қилиш билангина чекланиб қолмасдан, шу билан бирга ишсизликдан ҳам халос қилди. Эндиликда совет кишиси эртаги кун ташвишини тортмайди, ишдан ажраб қоламан деб қўрқмайди. СССР Конституцияси барча гражданларга меҳнат қилиш ҳуқуқини, яъни гарантияланган, миқдори ва сифатига қараб ҳақ тўланадиган иш олиш ҳуқуқини бериб қўйибди. Бу ҳуқуқ халқ хўжалигининг социалистик негизда ташкил қилинганлиги билан, совет жамиятидаги ишлаб чиқарувчи кучларнинг тўхтовсиз ўсиб бораётганлиги билан, хўжалик кризисларининг бўлиш эҳтимоли йўқотилганлиги ва ишсизлик тугатилганлиги билан таъминланади.

Социалистик тузум меҳнаткашларга берилган меҳнат гарантияларининг юксак даражада бўлишини таъминлайди. Капиталистик мамлакатлардаги меҳнаткашларнинг социал ҳуқуқларини бу юксак даражадаги меҳнат гарантиялари билан таққослаш асло мумкин эмас.

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар меҳнат қонунлари Асослари лойиҳасининг биринчи моддасида айтиб ўтилганидек бу Асослар ишчилар ва хизматчиларнинг меҳнат муносабатларини тартибга солиб туради. Социалистик мулкнинг давлат формаси билан колхоз формаси ўртасида бўлган ва социализм даврида ҳам сақланиб қолаётган тафовутлар меҳнат шароитини ва унга тўланадиган ҳақни тартибга солиб туриш методлари ва формаларидаги тафовутларни белгилаб беради. Давлат корхоналарининг ташкилотлар ва муассасаларининг ишчи ва хизматчиларининг меҳнати касаба союзлари иштироки билан бевосита давлат томонидан тартибга солиниб турилса, колхоз аъзоларининг меҳнати колхознинг Намунавий Уставига мувофиқ колхозчиларнинг ўзлари қабул қиладиган Уставлари билан, шунингдек колхозларга тааллуқли қонунлар билан тартибга солиб турилади.

Ишчи ва колхозчилар меҳнатини, шу жумладан меҳнат шартномаси бўйича колхозда ишлаб турган кишиларнинг ҳам меҳнатини, жамоат ташкилотлари ва матлубот кооперацияси ходимларининг, шунингдек айрим гражданларнинг шахсий уй хўжалигида ишлаб турган кишиларнинг меҳнатини қўлланишнинг конкрет соҳасидан қатъи назар шуларнинг ҳаммасининг меҳнат муносабатларини меҳнат қонунларининг Асослари тартибга солиб беради. Мана шунинг ўзида совет меҳнат қонунларига хос принцип, яъни ишчилар билан хизматчилар меҳнати асосий шартларининг бирлиги принципи ўз ифодасини топади. Шу билан бирга ишлаб чиқариш—техника хусусиятлари, ташкилий, иқлимий ва бошқа хусусиятлар талаб қилган ҳолларда ишчи ва хизматчилар айрим категорияларининг меҳнат шароитларини совет меҳнат қонунлари зарурий равишда табақалаштириб қўяди.

Асослар лойиҳасида ишчи ва хизматчилар баъзи категорияларининг меҳнатини, масалан Чекка Шимол районларида ва шу районларга тенглаштирилган жойларда ишлаб турган кишиларнинг меҳнатини ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиб туришдаги тафовутлар кўзда тутилади;

транспортдаги, алоқа ташкилотларидаги ва совхозлардаги иш вақти режимининг хусусиятлари белгилаб берилади;

ўрмончилик хўжаликларида ишлаб турган ходимлар, муваққат ишчилар ва хизматчилар меҳнатининг алоҳида хусусиятлари белгилаб берилади;

ходимларнинг баъзи категориялари билан меҳнат шартномасини тўхтатиш учун қўшимча Асослар кўрсатиб ўтилган.

СССР гражданлари ўзларининг меҳнат қилиш ҳуқуқларини тегишли корхона, муассаса ёки ташкилот билан меҳнат шартномаси тузиш орқали амалга оширадилар. Кишиларни ишга қабул қилишда уларнинг жинсига, ирқига, миллатига ва динга муносабатига қараб ҳуқуқларини бевосита ёки бавосита ҳар қандай чеклаб қўйишга ёки уларга афзалликлар беришга Асослар лойиҳаси йўл қўймайди.

Ҳар бир ишчи ва хизматчининг ўз меҳнатини ихтисоси, малакаси бўйича ёки меҳнат шартномасида шарт қилиб қўйилган лавозимда қўлланиш учун бўлган асосий ҳуқуқи ҳам унинг меҳнат қилиш ҳуқуқини амалга ошириш принципидан келиб чиқади. Бу ҳуқуқ лойиҳанинг 12-моддасида кўрсатилган норма билан гарантияланади. Бу модда маъмуриятнинг ишчи ёки хизматчидан ишлаб чиқариш зарурияти ёки иш тўхтаб қолганлиги билан алоқадор ҳоллардан ташқари, меҳнат шартномасида белгилаб қўйилмаган ишларни бажаришни талаб қилишини тақиқлайди.

Жамият манфаатларини ҳисобга олиб иш жойини ва турини танлаб олишнинг ихтиёрийлиги лойиҳанинг 16-моддасида ҳам тан олинади. Бу модда ишчи ва хизматчиларнинг номуайян муддатга тузилган меҳнат шартномасини, маъмуриятни икки ҳафта олдин огоҳлантириб қўйиб, ўз хоҳишлари билан бузишга ҳақли эканликларини таъкидлайди.

Муддатли меҳнат шартномаси узрли сабаблар бўлган тақдирда ходимнинг талабига биноан муддатидан олдин бекор қилиниши мумкин.

Шу билан бирга ишчи кадрларни сақлаб қолиш мақсадида Асослар лойиҳасининг 55-моддасида бир корхонада, ташкилотда ва муассасада узоқ вақт ва бенуқсон ишлаганлиги учун рағбатлантириш чоралари кўзда тутилади.

Депутат ўртоқлар!

Советларга қарши пропаганданинг туҳматдан иборат уйдирмаларига қарамай, социалистик жамиятда шу жамиятнинг меҳнатга яроқли барча аъзолари учун ҳамма жойда меҳнат қилиш шароити яратиб берилганлиги Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалабасининг, ишлаб чиқариш воситалари социалистик мулк қилиб қўйилганлигининг ва эксплуатациядан озод бўлган кишиларнинг ўртоқларча ҳамкорлик муносабати ўрнатилганлигининг натижасидир. Ижтимоий меҳнатда қатнашиш меҳнатга яроқли ҳар бир гражданнинг шарафли ва шавкатли ишидир. Эксплуатация ва ишсизлик мавжуд бўлган капиталистик жамиятда эса бундай бўлиши мумкин эмас. Бу—совет халқининг энг катта ғалабаларидан бири.

Ишчилар ва хизматчиларнинг давлат томонидан гарантиялаб қўйилган иш ҳақи олиш ҳуқуқи, иш кунининг ва иш ҳафтасининг муддати тўғрисидаги қонунларга мувофиқ,

дам олиш ва ҳар йил пул тўлаб туриладиган отпуска олиш ҳуқуқи,

соғлом ва бехатар меҳнат шароитига эга бўлиш, касбни текин ўрганиш ва малакани текин ошириш ҳуқуқи,

касаба союзларига бирлашиш, ишлаб чиқаришни бошқаришда қатнашиш ҳуқуқи,

кексайган чоғда, шунингдек касал бўлиб қолган ва меҳнат қобилиятини йўқотган чоғда давлат социал страхованиеси ва пенсия тартибида моддий таъминланиш ҳуқуқи сингари асосий ҳуқуқлар ҳам Асослар лойиҳасида (2-модда) гарантияланган иш олиш ҳуқуқи билан боғлиқ эканлиги кўрсатиб ўтилади.

СССР меҳнаткашларига берилган мана шу барча социал ҳуқуқларнинг мазмуни Асослар лойиҳасининг тегишли бўлимларида очиб берилган.

Совет меҳнат қонунларининг энг муҳим вазифаси шуки, у меҳнат унумдорлигини ўстиришга, фан ва техника муваффақиятларини жорий этиш асосида ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини оширишга ёрдам бериши лозим.

В. И. Ленин таълим бериб айтганидек, меҳнат унумдорлигини ошириш «Янги ижтимоий тузумнинг енгиб чиқиши учун оқибат натижада энг муҳим, энг асосий нарсадир». Иш ҳақининг ошиши, халқнинг моддий ва маданий эҳтиёжларига сарфланаётган ижтимоий фондларнинг кўпайиши, Совет давлатининг иқтисодий қудрати ва мудофаа қуввати мустаҳкамланиши меҳнат унумдорлигининг ўсишига, фақат мана шунга боғлиқ.

Партия, давлат ва барча меҳнаткашлар Ленин ғояларини амалга ошириб, ижтимоий ишлаб чиқаришда меҳнат унумдорлигини тез суръатлар билан ўстиришни таъминлаш чораларини кўрмоқдалар. Бу соҳада ҳам бизнинг мамлакатимиз яхши натижаларга эришди.

Ҳозирги вақтда ва бундан буёнги йилларда, КПСС Марказий Комитетининг 1969 йил декабрь Пленуми қарорларида кўрсатиб ўтилганидек, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини ошириш; халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида меҳнат унумдорлигини анча ошириш — хўжалик сиёсатимизнинг асосий вазифасидир.

Фан-техника тараққиётини тезлаштириш ижтимоий меҳнат унумдорлигини тез оширишнинг асосий воситасидир. Фан-техника тараққиётининг муваффақияти ишчилар, инженер-техник ходимлар, олимлар, конструкторларнинг, бошқарув аппарати, планлаштириш органлари ходимларининг малакасига, яъни янги техникани яратиб бераётган, ундан фойдаланаётган ва уни бошқараётган ходимларнинг малакасига кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Бизнинг мамлакатимизда меҳнаткашлар малакасини ва умумий маданиятини доимо ва мунтазам равишда ўстириш учун кенг имкониятлар яратиб берилган.

Меҳнат унумдорлигини ўстириш омиллари бўлган ишчи ва хизматчилар малакаси ва маълумоти даражасини оширишни таъминлашда қонунларнинг роли каттадир. Шуни назарда тутиб, Асослар лойиҳасида кадрлар малакасини ошириш масалаларига катта эътибор берилган.

Мамлакатимиз меҳнаткашларининг энг катта ғалабаларидан бири — ишчи ва хизматчиларнинг касбни текин ўрганиш ва малакани текин ошириш ҳуқуқи лойиҳанинг иккинчи моддасида мустаҳкамлаб берилган.

Иш билан ўқишни биргаликда олиб бораётган ишчи ва хизматчилар учун имтиёзлар тўғрисида Асослар лойиҳасида махсус боб (X боб) бор. Шу бобда кўрсатиб ўтилганки, ишчи ва хизматчиларга маъмурият якка тартибда, бригада йўли билан курсларда ўқитишни ва уларга бошқа хил ишлаб чиқариш таълими беришни ўз ҳисобидан ташкил этади, маъмурият ишчи ва хизматчиларга ишни ўқиш билан қўшиб олиб бориш учун зарур шароит яратиб беришга мажбур.

Малака разрядларини ошириш ёки ишда юқори поғонага кўтариш чоғида ишчи ва хизматчиларнинг ишлаб чиқариш таълимини муваффақиятли ўтганликлари, уларнинг умумий билими ва касб ўрганганлиги, шунингдек олий ёки ўрта махсус таълим олганлиги ҳам ҳисобга олиниши лозим, деган қоида қонуний тарзда мустаҳкамланади.

Депутат ўртоқлар!

Моддий манфаатдорликнинг ленинча принципи ҳам социалистик экономикани ривожлантиришда муҳим роль ўйнайди. Буни мамлакатимиздаги социалистик ва коммунистик қурилишнинг кўп йиллик тажрибаси яққол кўрсатиб турибди.

Планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига ўтиш натижасида бу принципнинг аҳамияти тағин ҳам кўпроқ кучайди. Хўжалик ислоҳоти давомида ходим иш ҳақининг миқдори корхона коллективи ишининг натижалари билан, корхона олган фойданинг миқдори билан тағин ҳам кўпроқ боғлиқ бўлиб қолади.

Меҳнат унумдорлигини оширишни моддий рағбатлантиришнинг ҳуқуқий формалари Асослар лойиҳасида мустаҳкамлаб берилган. Асосларнинг 38-моддасида кўрсатиб ўтилганки, меҳнатга ҳақ тўлашнинг мавжуд системаларига қўшимча қилиб корхона ишининг йиллик якунлари бўйича ишчи ва хизматчиларни корхона олаётган фойдадан ҳосил қилинадиган моддий рағбатлантириш фондидан ҳар йил тақдирлаб туриш тартиби жорий қилиниши мумкин. Бундай тақдирлаш ҳар бир ходимнинг меҳнатнинг коллектив натижаларига қўшаётган хиссасини кўпайтиришга рағбатлантиради.

Ишчи ва хизматчиларни мукофотлашга ажратилаётган маблағларни самарали ва тўғри сарфлаш мақсадида мазкур моддада мустаҳкамлаб қўйилган қоидага мувофиқ мукофотлаш тўғрисидаги Низомни корхона ёки ташкилот маъмурияти фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети билан келишиб туриб тасдиқлайди.

Депутат ўртоқлар!

Ижтимоий тузумимиз гарантиялаб берган кенг ҳуқуқларни совет гражданларига бериб қўйиш барча гражданларнинг жамият олдидаги ўз бурчларини қатъий бажаришларини, юксак даражадаги уюшқоқликни ва онгли меҳнат интизомини ҳам тақозо қилади.

Гражданлик бурчини назар-писанд қилмаслик, давлат манфаатларига зарар етказадиган ҳар қандай ҳаракатлар социалистик демократияга асло тўғри келмайди. Меҳнатни ташкил этиш соҳасида социалистик демократияни татбиқ қилиш меҳнат интизомига ҳеч сўзсиз риоя қилиш демакдир. Фан ва техника тараққиёти айниқса жадаллашган, ишлаб чиқариш вазифалари эса муттасил мураккаблашиб бораётган ҳозирги замоннинг индустриал ишлаб чиқариш шароитида онгли меҳнат интизомининг аҳамияти беқиёс ошиб бормоқда. Онгли меҳнат интизоми бутун халқ хўжалигининг нормал ишлаши учун мутлақо зарур шартдир.

В. И. Ленин меҳнат интизомини мустаҳкамлашга нақадар катта аҳамият берганлигини биламиз. У шуни уқдириб айтган эдики «...Экономикамизнинг юксалмоғи учун меҳнаткашлар ўртасида интизомни кучайтириш лозим...»

Интизом — меҳнатда муваффақият қозониш гаровидир. Тартибга аниқ риоя қилмай туриб, меҳнат унумдорлигини ўстиришга ҳам, маҳсулотни аъло сифатли қилишга ҳам, моддий, молиявий ва меҳнат ресурсларини тежашга ҳам эришиб бўлмайди.

Совет ҳокимияти йиллари мобайнида Коммунистик партия, партиянинг ленинчи Марказий Комитети меҳнат ва давлат интизомини мустаҳкамлаш йўлида жуда катта ташкилотчилик ва тарбиявий иш олиб борди.

Совет кишиларининг катта кўпчилиги ҳалол ишламоқда, меҳнат улар учун кундалик ҳаётий эҳтиёж бўлиб қолди. Меҳнатга мана шундай муносабатда бўлинганлиги туфайлигина мамлакатимиздаги коммунистик қурилиш ишида жуда катта ютуқларни қўлга кирита олдик. Бироқ катта кўпчиликни ташкил этган ҳалол меҳнатчилар орасида жамият олдидаги ўз масъулиятини англамай, коллективга, ишлаб чиқаришга, халқ хўжалигига ва жамиятга катта зарар етказаётган ношуд, интизомсиз ходимлар ҳам бор.

КПСС Марказий Комитетининг 1969 йил декабрь Пленуми кўрсатиб ўтганидек, меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашга ҳозирги кунда алоҳида эътибор бериш керак. Пленум қонунларга риоя қилинишини, қабул қилинган қарорларнинг, белгилаб қўйилган планларнинг ҳеч сўзсиз бажарилишини тағин ҳам кучлироқ контроль қилиб туришни, жамият манфаатларига зид бўлган прогуль қилишлар, спиртли ичимликларни суиистеъмол қилиш, социалистик мулкни талон-тарож қилиш сингари ҳодисаларга қарши курашнинг кучайтирилишини таклиф қилди.

Партиянинг, халқ хўжалигининг ҳамма бўғинларида интизом қатъий равишда мустаҳкамлансин, деган талабини шаҳар ва қишлоқ меҳнатчиларининг кўп миллионли оммаси тўла равишда қўллаб-қувватлади.

Меҳнат қонунлари онгли меҳнат интизомини янада мустаҳкамлаш ишида муҳим роль ўйнаши лозим. Асослар лойиҳасида уқдириб ўтилганидек, меҳнат интизомига риоя қилиш, халқ мулкини авайлаш, давлат томонидан белгилаб қўйилган меҳнат нормаларини бажариш барча ишчи ва хизматчиларнинг энг биринчи галдаги бурчидир.

Меҳнат интизомига риоя қилишга жамиятнинг муносабати Асосларда мустаҳкамлаб берилган, муваффақиятли иш учун рағбатлантириш чоралари ва меҳнат интизомини бузувчиларга таъсир ўтказиш чоралари белгилаб қўйилган.

Ходимнинг интизомлилик даражаси, ўзининг меҳнат бурчларини ҳалол бажариб келаётганлиги унинг турли имтиёзлар ва афзалликлар олиш ҳуқуқини белгилаб беради, деб 55-моддада кўзда тутилган қоида катта аҳамиятга эга бўлиб қолади. Шу моддада социал-маданий ва уй-жой маиший хизмат кўрсатиш соҳасида афзалликлар ва имтиёзлар биринчи галда ўзининг меҳнат мажбуриятларини муваффақиятли ва ҳалол бажариб келаётган ишчи ва хизматчиларга берилади, дейилган. Ишда юқори поғонага кўтарилишда ҳам бундай ходимларга афзаллик берилади. Бу қоидалар қонунларда биринчи бор мустаҳкамлаб қайд қилинди.

Депутат ўртоқлар!

Меҳнаткашларнинг меҳнат ва дам олиш шароитини яхшилаш, уларнинг моддий даражасини ва маданий савиясини янада юксалтириш масалалари Коммунистик партиянинг, Совет давлати, касаба союзлари, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотларининг ҳар доим диққат марказида туриб келди.

Кейинги йиллар ичида бу йўлда катта чора ва тадбирлар амалга оширилди. Етти соатлик иш куни тайинлаб қўйилди, шунга яраша 41 соатлик иш ҳафтаси тайинланди. Корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг кўпчилиги бир ҳафта ичидаги иш вақтининг умумий муддати сақланиб қолинган ҳолда икки кун дам олинадиган беш кунлик иш ҳафтасига ўтказилди.

Иш ҳақининг энг кам миқдори кўпайтирилиб, 60 сўмга, ходимларнинг айрим категориялари учун эса 70 сўмга етказилди, отпускалар муддати кўпайтирилди, давлат ва социал страхованиеси бўйича бериладиган нафақаларнинг миқдори оширилди, пенсия таъминоти яхшиланди. Ижтимоий истеъмол фондларидан меҳнаткашларга берилаётган тўловлар йилдан-йилга кўпайиб бормоқда.

Табиийдирки, меҳнаткашлар фаровонлиги масалаларига Асослар лойиҳасида катта ўрин берилди.

Асослар лойиҳасида кўрсатиб ўтиладики, иш вақтининг нормал муддати ҳафтасига 41 соатдан ошиқ бўлиши мумкин эмас. Иқтисодий шароитлар ва бошқа зарур шароитлар вужудга келтирилиши билан бундан ҳам камроқ бўлган иш ҳафтасига аста-секин ўтилаверади. Икки кун дам олинадиган беш кунлик иш ҳафтаси иш вақтининг асосий режими деб ҳисобланади.

Ҳар йили ишчи ва хизматчиларга камида 15 иш куни миқдорида отпуска беришдан аста-секин муддати ундан ҳам узунроқ бўлган отпуска беришга ўтиш лойиҳанинг 33-моддасида мустаҳкамлаб қайд қилинган.

Коммунистик партия совет халқининг ижодий куч-ғайратини коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришга йўллаб, оғир қўл меҳнатини тугатиш, ҳар бир корхона ва қурилишда социалистик жамиятимиз меҳнатчиларига муносиб меҳнат шароитини яратиб бериш чораларини амалга оширмоқда. Техникани тараққий эттириш негизида меҳнатни муттасил соғломлаштириш ва енгиллаштириб бориш, юксак ишлаб чиқариш маданиятини жорий қилиш, халқ фаровонлигини юксалтириш ва меҳнат унумдорлигини ошириш соҳасида партия ва давлат қилаётган ишларнинг муҳим жиҳатларидан биридир, социалистик ишлаб чиқариш усулини ривожлантириш қонуниятларидан биридир. Бу қонуният меҳнат қонунларида ҳам акс эттирилди.

Асослар лойиҳасида ишлаш учун қулай шароит яратиб бериш масалаларига, меҳнатни муҳофаза қилишни яхшилашга кўп эътибор берилади. Соғлом ва бехатар меҳнат шароитига эга бўлиш ҳуқуқи ишчи ва хизматчиларнинг асосий меҳнат ҳуқуқларидан ҳисобланади. Лойиҳанинг «Меҳнатни муҳофаза қилиш» деган махсус боби шу масалаларга бағишланган. Соғлом ва бехатар меҳнат шароитини, таъминлаб бериш корхона, муассаса, ташкилот маъмурияти зиммасига юкланди. Маъмурият ишлаб чиқаришдаги травматизмнинг олдини оладиган, техника хавфсизлиги замонавий воситаларини жорий қилишга ва касб касалликлари пайдо бўлишига йўл қўймайдиган санитария-гигиена шароитини таъминлаб беришга мажбур. Ишлаб чиқариш бинолари ва иншоотларнинг лойиҳаси тузила бошлаганидан тортиб, то шу бино ва иншоотлар қурилиб, ишга туширилган вақтда ҳам меҳнати муҳофаза қилиш қоидаларига ва нормаларига қатъий риоя қилиниши лозим.

Агар корхона, цех, участка, ишлаб чиқариш соғлом ва бехатар меҳнат шароити билан таъминланмаган бўлса, буларнинг биронтаси ҳам қабул қилиниши ва ишга туширилиши мумкин эмас. Соғлом ва бехатар меҳнат шароитини таъминлайдиган юридик гарантияларни яратиб берувчи мана шу ва бошқа баъзи қоидаларнинг ҳаммаси меҳнат қонунлари Асосларининг лойиҳасида мустаҳкамланиб ҳал этилган.

Асослар лойиҳаси меҳнатни муҳофаза қилиш тадбирларини ўтказиш учун махсус маблағлар ажратишни кўзда тутади, бу маблағларнинг бошқа мақсадларга сарфланиши тақиқланади.

Бизнинг мамлакатимизда халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида меҳнатни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишга берилаётган маблағлар йилдан-йилга кўпайтирилмоқда. Шу мақсадларда 1959 йилда 439 миллион сўм сарфланган бўлса, 1969 йилда 1 миллиард сўмдан зиёдроқ, яъни 2,5 баравардан кўп маблағ сарфланди. Меҳнатни муҳофаза қилишга кейинги ўн йил ичида 7 миллиард сўмдан кўпроқ маблағ сарфланди.

Меҳнат шароити хавфсиз бўлишини таъминлайдиган машиналар, ускуналар ва аппаратлар ишлаб чиқариш йил сайин кўпайтирилмоқда, ишчи ва хизматчиларни махсус устки кийимлар, махсус пойафзал билан ва ўзини якка тартибда ҳимоя қилиш воситалари билан таъминлаш яхшиланмоқда. 1959 йилда 25 миллион киши махсус иш кийими олган бўлса, 1969 йилда 50 миллионга яқин киши махсус иш кийими олди.

Тегишли ишларда махсус устки кийим, пойафзалларни ва ўзини якка тартибда ҳимоя қилишнинг бошқа воситаларини текин бериб қўйиш, шунингдек даволайдиган ва касалнинг олдини оладиган овқатни текин бериб туриш Асослар лойиҳасида мустаҳкамланиб қайд қилинди.

Меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасида аёллар ва ёшлар учун махсус имтиёзлар бериш Асослар лойиҳасида кўзда тутилади.

Булар аёллар ва ёшларнинг меҳнат шароитини соғломлаштириш гарантияларини оширишга қаратилган имтиёзлардир.

Балоғатга етмаганларни фавқулодда ҳоллардагина маъмуриятнинг ташаббуси билан ишдан бўшатиш мумкин. Ишдан бўшатишнинг умумий тартибига риоя қилиш билан бир қаторда балоғатга етмаганларни ишдан бўшатишга фақат балоғатга етмаганларнинг ишлари билан шуғулланувчи комиссиянинг розилиги билан ва уларни албатта ишга жойлаштириб қўйиш шарти билан йўл қўйилади.

Ҳомиладор аёлларни, эмизукли боласи бўлган оналарни ва бир ёшгача болалари бўлган аёлларни маъмурият ташаббуси билан ишдан бўшатишга йўл қўйилмайди, корхоналарнинг тугатилиши каби ҳоллар бундан мустасно.

Касаба союзларнинг ҳуқуқлари янада кенгайтирилганлиги — социалистик демократия кенгайтирилганлигининг ва такомиллаштирилганлигининг характерли белгиларидан бири. Касаба союзларининг ролига коммунизм мактаби деб, Ленин томонидан берилган баҳо социализмдан коммунизмга ўтиш даврида алоҳида аҳамият касб қилмоқда.

КПСС XXIII съезди кўрсатиб ўтганидек, халқ хўжалигини ривожлантириш вазифаларини ҳал қилишда, давлат планларини ишлаб чиқишда ишлаб чиқаришни бошқаришда, социалистик мусобақани ривожлантиришда, ишчи ва хизматчиларнинг меҳнати ва турмушини ташкил этишда касаба союзларининг роли кучайтирилиши лозим. Ҳозирги кунда 93 миллиондан кўпроқ ишчи ва хизматчини ўз сафида бирлаштириб турган совет касаба союзлари меҳнаткашларнинг туб манфаатлари учун курашда Коммунистик партиянинг содиқ таянчи ва энг яқин ёрдамчисидир, меҳнаткашларни синфий тарбиялаш мактабидир.

Касаба союзларига кенг ҳуқуқлар бериб қўйган ва уларнинг давлат томонидан ҳимоя қилинишини таъминловчи совет қонунлари ҳам коммунистик қурилишда касаба союзларининг ролини кучайтиришга ёрдам беради.

Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг давлат планларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда, моддий ва молиявий ресурсларни тақсимлаш ҳамда бу ресурслардан фойдаланиш масалаларини ҳал этишда касаба союз органларининг қатнашиш ҳуқуқини Асослар лойиҳаси мустаҳкамлаб қайд қилади.

Асослар лойиҳаси (97- модда) ишлаб чиқаришни бошқариш соҳасида корхона ва ташкилот коллективларига тенг ҳуқуқлар беришни кўзда тутади. Ишлаб чиқаришни бошқаришда меҳнаткашларнинг қатнашуви социалистик демократиянинг энг муҳим белгисидир. Бундай бошқарув системаси хўжаликка раҳбарлик қилишда яккабошчилик билан коллегиалликни бир-бирига қўшган ленинча демократик централизм принципига асосланади.

Асосларда белгилаб қўйилганидек ишлаб чиқаришни бошқаришда ишчи ва хизматчиларнинг қатнашуви касаба союзлари, халқ

(Давоми бешинчи бетда)

ССР ҲУКУМАТИ — ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

П. Ф. ЛОМАКО.
СССР рангли металлургия министри.

И. П. КАЗАНЕЦ.
СССР қора металлургия министри.

П. С. НЕПОРОЖНИЙ.
СССР энергетика ва электрлаштириш министри.

П. В. КОВАНОВ.
СССР халқ контроли комитетининг раиси.

А. П. ВОЛКОВ.
СССР Министрлар Совети меҳнат ва иш ҳақи масалалари Давлат комитетининг раиси.

В. К. СИТНИН.
СССР Министрлар Совети Нарх Давлат комитетининг раиси.

А. А. БУЛГАКОВ.
СССР Министрлар Совети профессионал техника таълими Давлат комитетининг раиси.

С. Г. ЛАПИН.
СССР Министрлар Совети Телевидение ва радио эшиттириш Давлат комитетининг раиси.

Г. И. ВОРОБЬЕВ.
СССР Министрлар Совети ўрмон хўжалиги Давлат комитетининг раиси.

С. А. СКАЧКОВ.
СССР Министрлар Совети ташқи иқтисодий алоқалар Давлат комитетининг раиси.

Ю. В. АНДРОПОВ.
СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Давлат хавфсизлиги комитетининг раиси.

А. А. ЕЖЕВСКИЙ.
СССР Министрлар Совети Бутуниттифоқ «Союзсельхозтехника» бирлашмасининг раиси.

М. Н. СВЕШНИКОВ.
СССР Давлат банки правлениесининг раиси.

В. Н. СТАРОВСКИЙ.
СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Марказий статистика бошқармасининг бошлиғи.

Г. И. ВОРОНОВ.
РСФСР Министрлар Советининг Раиси.

В. В. ШЧЕРБИЦКИЙ.
Украина ССР Министрлар Советининг Раиси.

Т. Я. КИСЕЛЕВ.
Белоруссия ССР Министрлар Советининг Раиси.

Р. ҚУРБОНОВ.
Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси.

Б. АШИМОВ.
Қозоғистон ССР Министрлар Советининг Раиси.

Г. Д. ЖАВАХИШВИЛИ.
Грузия ССР Министрлар Советининг Раиси.

А. И. ИБРОҲИМОВ.
Озарбайжон ССР Министрлар Советининг Раиси.

И. А. МАНЮШИС.
Литва ССР Министрлар Советининг Раиси.

П. А. ПАСКАРЬ.
Молдавия ССР Министрлар Советининг Раиси.

Ю. Я. РУБЭН.
Латвия ССР Министрлар Советининг Раиси.

А. С. СУЮМБОЕВ.
Қирғизистон ССР Министрлар Советининг Раиси.

А. ҚАҲҲОРОВ.
Тожикистон ССР Министрлар Советининг Раиси.

Б. А. МУРАДЯН.
Арманистон ССР Министрлар Советининг Раиси.

Ў. Н. УРАЗМУХАМЕДОВ.
Туркманистон ССР Министрлар Советининг Раиси.

В. И. КЛАУСОН.
Эстония ССР Министрлар Советининг Раиси.

Депутат В. И. ПРОХОРОВ докладининг давоми

(Боши тўртинчи бетда).

контроли органлари, умумий йиғилишлар, ишлаб чиқариш кенгашлари, конференциялар ҳамда ишчи ва хизматчилар ташаббуси билан бўладиган ижтимоий фаолиятнинг турли формалари орқали амалга оширилади. Асослар лойиҳасида шу нарса кўзда тутиладики, меҳнат шароитини ва иш ҳақини тартибга солиб туриш, ижтимоий истеъмол фондларидан фойдаланиш, корхоналар ва улардан юқорида турган органлар томонидан касаба союзлари билан биргаликда ёки келишиб амалга оширилади.

Коммунистик партия, Совет давлати меҳнаткашларнинг фаровонлиги тўғрисида ҳормай-толмай жон куйдириб, Октябрь социалистик революциясининг биринчи кунлариданоқ жаҳонда энг илғор социал страхование системасини вужудга келтирдилар. СССРдаги давлат социал страхованиеси Совет давлатининг мамлакатимиз меҳнаткашларининг моддий даражасини ва маданий савиясини оширишга, социалистик жамиятнинг ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантиришга қаратилган социал-маданий тадбирлар кенг системасининг бир қисмидир.

Коммунистик қурилишнинг ҳар бир янги босқичи билан, халқ хўжалигининг ҳар бир янгидан юксалиши билан СССРдаги давлат социал страхованиеси тобора кенг ривожланмоқда, бу мақсадларга тобора кўп катта-катта маблағ ажратилмоқда. Бизнинг мамлакатимизда социал страхованиега жуда катта маблағ сарфланмоқда. Бутун давлат социал страхованиесининг 1970 йилги бюджети 16,3 миллиард сўм миқдорида, ёки 1969 йилдагидан қарийб 1,5 миллиард сўм кўп қилиб тасдиқланди.

Бизнинг мамлакатимизда социал страхование нафақалари билан таъминлаш даражаси жаҳонда энг юксак поғонага кўтарилди. Ишчи ва хизматчиларнинг аксарияти меҳнат қобилиятини вақтинча йўқотганлари тақдирда иш ҳақининг 90-100 проценти миқдорида нафақа олиб турадилар.

Совет касаба союзлари социал страхованиени бошқарадилар.

Меҳнаткашларнинг социал-маиший эҳтиёжларини қондиришга тааллуқли баъзи муҳим давлат функцияларини бевосита бажариш, шу жумладан санаторийлар, дам олиш уйлари, туристик базаларнинг кенг шохобчаларини бошқариш касаба союзларига ишониб топшириб қўйилган, меҳнат қонунларига риоя қилинишини, меҳнатни муҳофаза қилиш ва техника хавфсизлиги қоидаларига риоя қилишни контроль қилиб туриш вазифаси ҳам касаба союзлари зиммасига юклатилган.

Давлатимиз гражданларининг демократик ҳуқуқлари янада кенгайтирилганлиги муносабати билан мана шу ҳуқуқларга риоя қилиш гарантиялари тўғрисидаги, социалистик қонунчиликни мустаҳкамлаш тўғрисидаги масала алоҳида аҳамият касб қилмоқда. Гражданларнинг меҳнат ҳуқуқлари: уларнинг меҳнат қилиш ҳуқуқи, меҳнатлари учун ҳақ олиш ҳуқуқи, дам олиш, меҳнатларини муҳофаза қилиш ҳуқуқи ва бошқа ҳуқуқлари конституцияда берилган ҳуқуқлар орасида муҳим ўрин ни эгаллайди.

Ташкилотлар ва мансабдор шахсларнинг меҳнат қонунлари нормаларини бажаришларини, ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат ҳуқуқларини таъминлаш мақсадида бизнинг давлатимиз ўз органлари орқали буни ҳар доим контроль қилиб туради. Меҳнат қонунларига риоя қилинишини давлат назорат қилиб туриши билан бир қаторда касаба союзлари ҳам бу соҳада кенг ҳуқуқлардан фойдаланадилар.

Бизнинг мамлакатимизда меҳнат низоларини социалистик демократия принциплари асосида ҳал қилиш тартиби ўрнатилганлиги меҳнат муносабатлари соҳасида социалистик қонунчиликнинг кучайтирилишини, социалистик давлат манфаатларининг ва гражданларнинг меҳнат ҳуқуқларининг муҳофаза қилинишини таъминлайди. Ишчи ва хизматчиларнинг ўз меҳнат ҳуқуқлари ва манфаатларини суд орқали ҳимоя қилиш ҳуқуқлари ҳам Асослар лойиҳасида мустаҳкамланиб қайд қилинган.

Депутат ўртоқлар!

Меҳнат қонунлари Асосларининг лойиҳасини СССР ҳукумати ва ВЦСПС тайёрлаб, СССР Олий Совети ушбу сессиясининг кўриб чиқиши учун ҳавола қилди.

Палаталарнинг қонун лойиҳаларини тайёрлаш комиссиялари лойиҳа устида актив ишлади, охирги босқичда эса Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг бошқа доимий комиссиялари ҳам актив ишлади. Асослар лойиҳаси устида қилинган ишлар СССР Министрлар Советининг Меҳнат ва иш ҳақи масалалари давлат комитети, СССР Олий суди, СССР прокуратураси, СССР Министрлар Совети ҳузуридаги юридик комиссия, практик ва илмий ходимларнинг кенг доираси иштироки билан олиб борилди.

Асослар лойиҳаси муҳокама қилиш учун бир қанча журналларда, илмий юридик матбуотда эълон қилинди.

Гражданлар, корхона, ташкилот ва муассаса коллективларининг лойиҳага доир юборган жуда кўп таклифлари ва мулоҳазалари диққат билан ўрганиб чиқилди. Таклифлар ҳисобга олиниб, лойиҳага ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилди, айрим моддаларнинг таърифи аниқланди, бир қанча янги қоидалар киритилди.

Ўз моҳияти ва эътибори билан тўғри бўлса ҳам, лекин умумий характерга эга бўлмаган кўпгина таклифлардан иттифоқдош республикаларнинг меҳнат қонунлари кодексларини ва бошқа қарорларни тайёрлаш чоғида фойдаланилади.

Ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат гарантиялари даражасини амалдаги қонунларга нисбатан пасайтиришга олиб келадиган таклифлар ҳам Асослар лойиҳасида ҳисобга олинмади.

Депутат ўртоқлар!

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат қонунлари Асосларини қабул қилиш — жамиятимиз ҳаётида катта воқеа.

Асослар меҳнат муносабатлари соҳасида социалистик қонунчиликни мустаҳкамлашда муҳим роль ўйнайди, совет демократиясини ривожлантиришга, ижтимоий ва давлат тузумини мустаҳкамлашга янги ҳисса бўлиб қўшилади. Асослар ишчи ва хизматчиларнинг ҳам, шунингдек корхона ва ташкилотлар маъмуриятининг ҳам ҳуқуқ ва мажбуриятларга лозим бўлган даражада риоя қилишларига, меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашга ёрдам беради, тағин ҳам юқори унумли ва ижодий меҳнат қилиш ишлаб чиқаришни бошқаришда ишчи ва хизматчиларнинг актив қатнашишлари учун шароит яратиб беришни таъминлайди.

Меҳнат қонунлари Асосларининг қабул қилиниши, шу нарсани қайта ва қайта яққол исботлайдики, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев айтганидек, «Социализм бизнинг халқимизга энг бой капиталистик мамлакатлар меҳнаткашларида бўлмаган нарсаларни берди: капиталистлар асоратидан қутқарди, эртанги кунга ишонч назари билан қарайдиган қилди. Совет кишилари эксплуатация нималигини, ишсизлик нималигини билмайдилар ва бундан буён ҳам асло билмайдилар».

Депутат ўртоқлар!

Меҳнат қонунлари Асосларининг қабул қилинишига бутун халқимиз Коммунистлар партиясининг, Совет давлатининг меҳнаткашларга қилаётган ғамхўрлигини кўрсатувчи янги, ёрқин намуна деб, социалистик жамиятимизда меҳнат иззат ва ҳурмат билан ардоқланаётганлигини кўрсатувчи янги ёрқин намуна деб баҳо берилишига ҳеч қандай шак-шубҳа йўқ, зеро социалистик жамиятимизнинг байроғига ленинчи Коммунистик партиянинг «Ҳамма нарса инсон учун, инсоннинг бахт-саодати учун» деган программ шиори ёзиб қўйилган.

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ МЕҲНАТ ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУН АСОСЛАРИ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Иттифоқ Совети Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиясининг раиси М. С. СОЛОМЕНЦЕВНИНГ қўшимча доклади

Депутат ўртоқлар!

Палаталарнинг қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиялари ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун Асослари лойиҳасини муҳокама қилдилар. Бу лойиҳани СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС СССР Олий Советининг муҳокамасига тақдим этган эдилар. Комиссиялар лойиҳани тамомила маъқуллайдилар. Комиссияларнинг Асослар лойиҳаси ҳақидаги хулосаси сизларнинг қўлингизда бор.

Комиссияларнинг фикрича, меҳнат тўғрисидаги қонун Асосларининг қабул қилиниши меҳнатни ташкил этишни такомиллаштиришга, ишчи ва хизматчилар меҳнат ҳуқуқларини муҳофаза қилишни кучайтиришга, меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашга ва пировардида, социалистик ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш ва шу асосда халқнинг фаровонлигини оширишга ёрдам беради.

Совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтирмоқда. Партия XXIII съездининг Директивалари шу беш йилликда СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг асосий иқтисодий ва социал кўрсаткичлари бўйича муваффақиятли бажарилмоқда, миллий даромад, саноат ишлаб чиқариши, аҳолининг реал даромадлари тез суръатлар билан ўсмоқда.

Совет халқининг ҳаётнинг барча соҳаларида эришган жуда катта муваффақиятлари меҳнатни социалистик негизда ташкил этиш билан, мамлакатимиз меҳнаткашлари тарихда биринчи марта ўзлари учун, ўз жамияти учун ишлаш имкониятига эга бўлганликлари билан боғланган.

Совет экономикасини ривожлантиришнинг асосий йўналиши, партия XXIII съезди ва КПСС Марказий Комитетининг 1969 йил декабрь Пленуми белгилаб берганидек, фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, меҳнатни ташкил этиш ва ишлаб чиқаришни бошқаришни такомиллаштириш асосида ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини янада оширишдан иборат.

Партия Марказий Комитетининг шу йил июль ойида бўлиб ўтган Пленуми социалистик экономиканинг энг муҳим тармоғи бўлмиш қишлоқ хўжалигини тағин ҳам ривожлантириш программасини ишлаб чиқди. Қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаштиришни кучайтириш — партия ва совет халқининг яқин даврдаги асосий ва биринчи навбатдаги вазифаларидан биридир.

Коммунистик партия ва Совет давлати меҳнат унумдорлигини доим ўстириб боришга алоҳида эътибор бермоқдалар. Бундан мақсад — жамият ишлаб чиқарувчи кучлари тараққиётини янада юксак даражага кўтаришдан, халқнинг фаровонлигини оширишдан, меҳнаткаш кишининг ишлаши, ўқиши, дам олиши учун, жисмоний ва маънавий жиҳатдан камол топиши, ўз қобилиятларини энг мақбул тарзда рўёбга чиқариши учун ғоят қулай шарт-шароитни вужудга келтиришдан иборат.

Бизнинг мамлакатимизда меҳнат тўғрисидаги совет қонунлари коммунистик жамият қуриш вазифаларини ҳал этишда муҳим роль ўйнайди. Меҳнат тўғрисидаги қонун ишчилар билан хизматчиларнинг меҳнат соҳасидаги муносабатларини тартибга солади. Меҳнат тўғрисидаги — иш вақти, хотин-қизлар ва ўсмирларнинг меҳнати, меҳнат инспекцияси, ишга жойлаштириш тўғрисидаги, социал страхование ҳақидаги декретлар Совет давлатининг илк қонунларидан эди. Бу декретлар ишчилар синфининг меҳнат шароитини тубдан ўзгартирди ва яхшилади. Ана шу ҳужжатларнинг кўпи шахсан Владимир Ильич Ленин томонидан ёки унинг энг яқиндан иштироки билан тайёрланган эди.

1918 йилда РСФСРнинг меҳнат тўғрисидаги қонунларининг биринчи кодекси тасдиқланди. Бу кодекс меҳнат қилиш ҳуқуқини эълон қилди ва тарихий жиҳатдан ғоят муҳим бўлган ғалабани, меҳнат аҳлининг кўп авлодлари зўр ғайрат билан олиб борган кураш якунини қонунда қайд қилди. Меҳнат тўғрисидаги биринчи кодекс гражданлар уруши даврида, мамлакатимизнинг хўжалиги оғир аҳволда бўлган йилларда қабул қилинганлигининг сиёсий жиҳатдан алоҳида маъноси бор. Совет давлати ана шу тарихий ҳужжат билан меҳнаткашларнинг манфаатлари ўзи учун олий манфаатлар эканлигини, халқ бахт-саодати тўғрисида ғамхўрлик қилиш эса Совет давлатининг асосий ғамхўрлиги эканлигини бутун дунёга маълум қилди.

1922 йилда тинч қурилиш даврига ўтиш шароитида меҳнат тўғрисидаги қонунларнинг янги кодекси қабул қилинди. Бу кодекс ишчи ва хизматчилар меҳнат ҳуқуқларининг бир қанча гарантияларини белгилади ва меҳнат муносабатларини тартибга солишда коллектив шартномалар ва меҳнат шартномаларининг ролини оширди.

В. И. Ленин 1922 йилда меҳнат тўғрисида қабул қилинган қонунлар кодексига юксак баҳо берди. «Бу — барча мамлакатлар ишчилар синфига тишини қайраб турган бир пайтда кодекс билан майдонга чиқаётганлигимиз Совет ҳокимиятининг катта ютуғидир. Бу кодекс, масалан, 8 соатлик иш куни тўғрисидаги қонун каби ишчилар ҳақидаги қонун асосларини мустаҳкам суратда белгилаб беради».

ССР Иттифоқи ташкил топиши билан планли хўжалик ривожлана борган сари меҳнат масалаларини ҳал этишда умумиттифоқ қонунлари ва бошқа норматив актларнинг роли ҳам ўсди. Ҳозирги вақтда ишчи ва хизматчилар меҳнатига доир масалалар ССР Иттифоқи қонунлари, СССР Олий Совети Президиумининг Фармонлари, СССР Министрлар Советининг қарорлари билан ва уларни ривожлантириш юзасидан нашр этилган умумиттифоқ инструкциялари ва қоидалари билан, шунингдек иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан ҳал этилмоқда.

СССР Конституциясига мувофиқ, меҳнат тўғрисидаги қонун асосларини белгилаш ССР Иттифоқи қарамоғига ҳавола қилинган эди.

(Давоми олтинчи бетда).

САККИЗИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИ

Ўртоқ М. С. СОЛОМЕНЦЕВ докладининг давоми

(Боши бешинчи бетда).

Аммо шу вақтгача ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат масалаларини ҳал этувчи асосий қоидалар баён этилган умумиттифоқ миқёсидаги ягона қонунлар йўқ эди. Меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси СССР Олий Советининг шу сессияси муҳокамасига тақдим этилди. Меҳнат тўғрисидаги қонун асослари худди ана шундай ҳужжат бўлади.

Лойиҳа меҳнатни социалистик негизда ташкил этиш учун асос қилиб олинган принциплардан келиб чиқади; унда кишининг киши томонидан эксплуатация қилиниши бутунлай тугатилган жамиятда меҳнатнинг эркин меҳнат эканлиги очиқ кўрсатиб берилган.

Социалистик ижтимоий тузум меҳнат натижаларидан, ижтимоий ишлаб чиқаришни узлуксиз ривожлантириш ва такомиллаштиришдан кишиларни моддий ва маънавий жиҳатдан манфаатдор қилади. Кадрлар малакасини юксак даражага кўтариш, ходимларни моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириш — хусусан фан-техника революцияси шароитида меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг муҳим омилидир. Бу масалалар лойиҳада асосий ўринларнинг бирини эгаллайди. Докладда шу тўғрида гапириб ўтилди.

Меҳнатни тўғри ташкил этиш — халқ хўжалигини муттасил тез суръатлар билан ривожлантиришни таъминлаш ва ижтимоий ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эгадир. Шу сабабли Асослар лойиҳасида таъкидлаб ўтилганидек, корхона, муассаса ва ташкилот маъмурияти ишчи ва хизматчиларнинг меҳнатини тўғри ташкил этишлари, меҳнат унумдорлигини ўстириш учун шарт-шароит вужудга келтиришлари, меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини таъминлашлари, меҳнат тўғрисидаги қонунларга ва меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларига қаттиқ риоя қилишлари, ходимларнинг талаб ва эҳтиёжларига эътибор билан қарашлари, уларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашлари лозим.

В. И. Лениннинг социалистик меҳнат интизоми тўғрисидаги ғоялари Асослар лойиҳасида ўз ифодасини топди. Октябрь социалистик революцияси ғалаба қилгандан кейин В. И. Ленин меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, ишлай билиш, меҳнатнинг фаоллиги ва интенсивлиги, меҳнатни яхши уюштириш — иқтисодий қурилишнинг негизи, партиянинг, касаба союзлари ва бошқа жамоат ташкилотларининг, хўжалик раҳбарларининг энг муҳим вазифаси, деб такрор-такрор айтган эди.

В. И. Ленин социализм шароитида меҳнат интизомининг ихтиёрий ва онгли интизом эканлигини таъкидлаб, айни вақтда ходимлар ишлаб чиқаришни тўғри ташкил этиш ва меҳнат унумдорлигини ошириш манфаатларини кўзлаб, корхона раҳбарининг ягона иродасига сўзсиз бўйсунсинлар, деб талаб қилди.

Меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, социалистик жамиятда қабул қилинган қонун ва қоидаларни сўзсиз бажариш ижтимоий тузумимизнинг демократик асосларига сира ҳам зид бўлмай, балки, аксинча, совет социалистик демократизмини ривожлантириш ва такомиллаштиришни таъминлайди.

Бизнинг партиямиз Ленин таълимотига амал қилиб, меҳнат унумдорлигини оширишнинг ҳал қилувчи омилларидан бири бўлмиш меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлашга ҳамиша эътибор бериб келди. Шунга биноан, лойиҳада меҳнат интизоми, аввало, меҳнатга онгли муносабатда бўлиш билан, ишонтириш методи билан, шавкатли меҳнат учун рағбатлантириш билан таъминланади, деб таъкидлаб ўтилади.

Асослар лойиҳасида ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат интизомига риоя қилиш соҳасидаги бурчлари очиқ кўрсатиб берилган. Ҳалол ва виждонан ишлаш, маъмуриятнинг фармойишларини ўз вақтида ва пухта бажариш, меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш, ишлаб чиқариш технологиясига, меҳнатни муҳофаза қилиш талабларига қаттиқ риоя қилиш, социалистик мулкни авайлаб сақлаш ва мустаҳкамлаш ана шундай бурчлар жумласидандир.

Лойиҳада меҳнат интизомини бузувчиларга нисбатан қўлланилиши лозим бўлган интизом ва жамоатчилик йўли билан таъсир кўрсатиш чоралари белгилаб берилган. Шу билан бирга, меҳнаткашларнинг жуда кўп истаклари эътиборга олиниб, лойиҳада социал-маданий ва уй-жой — маиший хизмат соҳасидаги имтиёз ва енгилликларни, шунингдек юқори ишга кўтариш вақтидаги имтиёзларни ўз меҳнат бурчларини виждонан ҳамда муваффақиятли бажариб, меҳнат интизомининг бузилишига йўл қўймаётган ишчи ва хизматчиларга бериш кўзда тутилган.

Асослар лойиҳасида меҳнатни муҳофаза қилишни яхшилаш масалалари муҳим ўрин олади, хотин-қизлар ва ўсмирлар учун энг қулай меҳнат шароитларини яратиб беришга алоҳида эътибор қилинади.

Асослар лойиҳасидаги қоидалар ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат ҳуқуқларини изчиллик билан таъминлашга қаратилган. Ҳеч асос бўлмагани ҳолда ишга қабул қилишдан бош тортишни таъқиқлаш; ходимнинг розилигисиз уни бошқа ишга кўчиришга йўл қўймаслик; маъмуриятнинг ташаббуси билан ходимни ишдан бўшатиш учун батафсил асосларни белгилаш; шу йўл билан ишдан бўшатишни фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети билан албатта келишиб олиш — ана шундай ҳуқуқларни таъминлайдиган гарантиялардандир.

Лойиҳада ишчи ва хизматчиларнинг ойлик иш ҳақи давлат томонидан белгиланган минимал миқдордан кам бўлиши мумкин эмаслиги тўғрисидаги муҳим қоида бор. Иш вақтини қонун йўли билан чеклаш кўзда тутилади, алоҳида ҳоллардагина иш вақтидан кейин қолиб ишлатишга йўл қўйилади. Хотин-қизлар ва ўсмирлар учун бир қанча енгилликлар белгиланган.

Асослар лойиҳасида ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат ҳуқуқларини муҳофаза қилишни янада кучайтиришга қаратилган қоидалар бор. Масалан, лойиҳада кўрсатилишича, ўрни бўш ходим ўрнида ишлаш учун ишчи ва хизматчини уларнинг розилигисиз вақтинча кўчириш муддати календарь йил мобайнида бир ойдан ортмаслиги шарт. Ҳозир амалдаги қонунларга мувофиқ ишчи ёки хизматчи касал бўлиб қолган тақдирда, унинг иш жойи икки ой мобайнида сақланарди. Эндиликда бу муддат тўрт ойгача узайтирилади. Ишлаб турган вақтида майиб бўлганлиги ёки касбий касаллиги натижасида меҳнат қобилиятини йўқотган ишчи ва хизматчиларнинг иш жойини уларнинг меҳнат қобилияти тиклангунча ёки инвалидлиги аниқ белгилангунча сақлаб қолиш кўзда тутилади.

Ишлаб чиқаришни бошқаришдаги демократик асосларни янада кенгайтириш мақсадида лойиҳа касаба союзларига кенг ҳуқуқлар беришни кўзда тутади, шунингдек, ишлаб чиқариш, меҳнат, турмуш ва маданият масалаларини ҳал этишда меҳнат коллективларининг тобора фаол қатнашувини акс эттиради.

Депутат ўртоқлар! Меҳнат тўғрисидаги қонун асосларининг қабул қилиниши меҳнат муносабатлари соҳасида социалистик қонунчиликни янада мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Шуни айтиб ўтиш керакки, меҳнат тўғрисидаги қонунларга риоя қилмаслик, шу жумладан, ходимларни қонунга хилоф суратда ишдан бўшатиш ва бошқа жойга кўчириш, қонунда белгиланган нормаларга риоя қилмай иш вақтидан кейин ишлатиш, дам олиш кунларини бекор қилиш ва бошқа вақтга кўчириш каби ҳоллар ҳали ҳам учраб турибди.

Саккизинчи чақириқ СССР Олий Совети палаталарининг қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиялари баъзи министрликларнинг корхоналари ва ташкилотларида меҳнат тўғрисидаги қонунларга қандай риоя қилинаётганлиги тўғрисидаги масалани ўрганиб чиқдилар. Хусусан иш вақти тўғрисидаги қонунларни қўллаииш соҳасида тартибни бир қанча бузиш ҳоллари борлиги аниқланди. Баъзи корхоналарда иш вақтидан кейин қолдириб ишлатиш кенг тарқалган. Ишлаб чиқариш кўпинча бундай ишларни тақозо этмайди. Бу меҳнат ва ишлаб чиқаришни яхши ташкил этмаслик, иш вақтидан норационал фойдаланиш, меҳнат унумдорлигининг паст даражада бўлиши оқибатидир. Ана шу масалани ўрганиш ва муҳокама қилиш натижалари зарур чоралар кўриш учун тегишли хўжалик органларига маълум қилинди, шунингдек комиссиялар меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини тайёрлаш вақтида бундан фойдаландилар.

Асослар лойиҳаси меҳнат тўғрисидаги қонунларга риоя қилиниши устидан контроль ўрнатишга алоҳида эътибор берилади. Буни алоҳида таъкидлаб ўтиш керак. Назорат ва контроль давлатнинг тегишли органлари ва инспекцияларига, шунингдек касаба союзлари ва улар ихтиёрида бўлган меҳнат техникавий ва ҳуқуқий инспекциялар зиммасига юкланади. Меҳнаткашлар депутатлари Советлари ва уларнинг ижроия органлари ҳамда фармойиш берувчи органлари, министрликлар ва идоралар, шунингдек прокуратура органлари меҳнат тўғрисидаги қонунларга риоя қилинишини контроль қилиб турадилар.

Меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасининг баъзи бир энг муҳим хусусиятлари ана шундай. «Совет қонуни,— деган эди ўртоқ Л. И. Брежнев,— социалистик мулкни, жамият ва давлат манфаатларини муҳофаза қилади. Совет қонуни гражданларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилади». Бу гап биз қараб чиқаётган қонун лойиҳасига ҳам тамомила тааллуқли деб тўла асос билан айтиш мумкин.

Депутат ўртоқлар!

Докладда асослар лойиҳасини СССР Олий Совети муҳокамасига тақдим этишдан олдин кенг кўламда қунт билан олиб борилган катта ишлар тўғрисида гапирилди.

Палаталарнинг қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиялари, сўнгги босқичда эса, Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг бошқа доимий комиссиялари — саноат, транспорт ва алоқа комиссияси, қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати комиссияси, қишлоқ хўжалик комиссияси, савдо ва маиший хизмат комиссияси, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот комиссияси, шунингдек ёшлар билан ишлаш комиссияси лойиҳани тайёрлаш билан шуғулландилар.

Меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини тайёрлаш жараёнида бу лойиҳа СССР Олий Совети Президиуми, иттифоқдош республикалар Олий Советларининг Президиумларида қараб чиқилди, шунингдек манфаатдор министрликлар ва бошқармаларга, илмий-тадқиқот муассасалари ва ўқув юртларига юборилди.

Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссияларнинг қарорига мувофиқ, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси кенг муҳокама учун босиб чиқарилди. Корхона ва ташкилотлар коллективлари, айрим гражданлардан лойиҳа тўғрисида олинган мулоҳазалар комиссиялар томонидан умумлаштирилди ва қонун лойиҳаси устида иш олиб борилган чоғда бу мулоҳазалар эътиборга олинди.

Лойиҳани ишлаб чиқиш вақтида ёрдам кўрсатган барча ташкилотлар ва кишиларга миннатдорчилик изҳор қилишга ижозат бергайсиз.

Депутат ўртоқлар! ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасида СССР да меҳнат муносабатларини ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солишга доир энг принципиал қоидалар бор. Ана шу қонун лойиҳасининг қабул қилиниши меҳнат тўғрисидаги умумиттифоқ қонунларини ҳам, республика қонунларини ҳам янада ривожлантириш учун юридик жиҳатдан мустаҳкам асос вужудга келтиради.

Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиялар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг меҳнат тўғрисидаги қонун асосларини тасдиқлаш ҳақида таклиф киритадилар.

ЯҚИН ШАРҚДАГИ АҲВОЛ ТЎҒРИСИДА СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БАЁНОТИ

Исроил ва унинг империалистик ҳомийлари қилаётган агрессив ҳаракатлар натижасида Яқин Шарқда ялпи тинчликка хавф солинаётганлиги муносабати билан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети ўзининг жуда хавотирланаётганлигини ва ташвишланаётганлигини билдиради.

Исроил қўшинларининг Бирлашган Араб Республикаси, Сурия Араб Республикаси ва Иордания территориясига бостириб кириши БМТ Хавфсизлик Кенгашининг қарорига биноан тўхтатилганига уч йил бўлди. Лекин Исроил араб давлатларига қарши агрессияни давом эттирмоқда, у араблардан босиб олинган ерларни тамом оккупация қилиб турибди. Бирлашган Араб Республикаси, Сурия, Иордания, Ливан территориясига қуролли ҳужумлар қилмоқда. Шунинг оқибатида Яқин Шарқдаги вазият яна портлаш хавфи остида қолди.

Исроил БМТ Хавфсизлик Кенгашининг ва Бош ассамблеясининг Яқин Шарқдаги танглик хусусида чиқарган қарорларидан биронтасини ҳам бажармади. У Яқин Шарқдаги аҳволни сиёсий йўл билан бартараф этишга эришишга қаратилган ҳар қандай ғайрат-ҳаракатларга нисбатан қайсарлик позициясида туриб келди ва ҳозир ҳам шундай позицияда турибди. Исроил яшаш учун эмас, ўз хавфсизлиги учун эмас, балки ўзгаларнинг территорияларини босиб олиш учун курашаётганлиги эндиликда айниқса равшан бўлиб қолди. Исроил араблардан босиб олган территорияларда араб аҳолисига нисбатан мустамлака талончилиги ва оммавий террор сиёсатини ўтказмоқда.

Исроил ўтказаётган ҳозирги сиёсатнинг моҳияти Яқин Шарқ можаросини сиёсий йўл билан бартараф этиш йўлларини беркитиб қўйишда, ўз агрессияси натижаларини мустаҳкамлаш умидида араб мамлакатларига тазйиқни кучайтиришдан иборат. Лекин бу умидлар пуч бир нарсадир. Исроилнинг араб территорияларини оккупация қилишига ва бунинг устига шу территорияларни қўшиб олишига имкон берадиган, Исроил манфаатларини шу райондаги бошқа давлатларнинг манфаатларидан юқори қилиб қўядиган ҳар қандай планлар муқаррар барбод бўлишга маҳкум этилган.

Араб Шарқидаги халқлар неча ўн йиллардан бери тинчлик нималигини билмай яшамоқдалар, улар миллий-озодлик ва ижтимоий тараққиёт учун қаттиқ туриб кураш олиб боришга мажбур бўлмоқдалар, ана шу райониинг ҳаммаси тез-тез ҳарбий ларзаларга дучор бўлиб турибди. Бунинг сабаби — араб халқларининг озодлик курашига зарба уришга, шу райондаги ўзининг стратегик ва иқтисодий позицияларини, айниқса унинг нефть бойликларини эксплуатация қилиш имкониятини сақлаб қолишга интилаётган империализмнинг сиёсатидир. Империалистик давлатлар, аввало АҚШ ҳамда уларнинг шу райондаги сиёсати қуроли бўлмиш Исроил ҳукмрон доиралари Яқин Шарқдаги хатарли аҳвол учун тамомила жавобгардирлар. Ҳақиқатда АҚШ Исроилнинг ҳукмрон доираларини рағбатлантириб турибди.

Ҳозир масала шундай бир тарзда турибди: ё Яқин Шарқдаги уруш хавфи тобора кучайиб бораверади,— башарти агрессор жиловлаб қўйилмайдиган бўлса, шундай бўлиши ҳам мумкин, — ёки масалени Хавфсизлик Кенгашининг 1967 йил 22 ноябрь резолюциясини тўла-тўкис бажариш негизида сиёсий йўл билан бартараф этишни таъминлайдиган чоралар кўрилади.

Янги мустамлакачи доиралар қўллаб-қувватлаётган Исроилнинг Яқин Шарқдаги агрессияси араб давлатларигагина қарши қаратилган агрессия эмас. Осиё ва Африка қитъалари туташган мана шу районда бўлаётган воқеалар Осиё ва Африкадаги барча мамлакатлар халқларининг тақдирларига, ялпи тинчлик ва халқлар хавфсизлиги тақдирларига бевосита тааллуқлидир. Агрессор рўпарасида пассив бўлиб туриш бошқа халқларга, бошқа мустақил давлатларга қарши янги агрессив ҳаракатлар қилиш учун империалистларга имконият бериб қўйишдан бошқа нарса эмаслигини антиимпериалистик ва тинчликсевар кучлар тушуниб турибдилар.

СССР Олий Советининг депутатлари шунга аминдирларки, Исроил раҳбарларининг телбанома ҳаракатлари халқаро тинчлик ва хавфсизлик учун реал хавф солиб турган ҳозирги шароитда биронта парламент ҳам, парламентнинг биронта аъзоси ҳам бундан четда тура олмайди. Халқлар тинчлиги, озодлиги ва мустақиллиги идеалларини қадрловчи ҳамма кишиларнинг кескин ҳаракатлари, агрессорлар ва унинг ҳомийларини қоралаб, яккалаб қўйиш — уларни авантюристик йўлни давом эттиришдан воз кечишга мажбур қилиши лозим.

СССР Олий Совети Исроил агрессиясига қарши мардонавор кураш олиб бораётган араб давлатларига ҳар томонлама ёрдам беришга қаратилган Совет ҳукуматининг сиёсатини, Яқин Шарқ можаросини адолатли равишда тинч йўл билан сиёсий бартараф этишга қаратилган сиёсатни тўла-тўкис маъқуллайди.

СССР Олий Совети Яқин Шарқдаги ҳар бир давлат мустақил миллат бўлиб яшашга, мустақиллик ва хавфсизликка ҳақли, деб ҳисоблайди.

Совет Иттифоқи Яқин Шарқдаги давлатларнинг халқлари ва ҳукуматларигина у ердаги аҳволнинг хўжайинлари бўла оладилар деб ҳисоблаб келди ва шундай деб ҳисобламоқда.

СССР Олий Совети мазкур баёнотни барча тинчликсевар кучлар хайрихоҳлик билан кутиб олиб, қўллаб-қувватлайдилар ва бу баёнот давлатларнинг Яқин Шарқда адолатли ва мустаҳкам тинчлик ўрнатиш вазифаларига мос бўлиб тушувчи зарур чораларни кўришларига ёрдам беради, деб умид қилади.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ОЛИЙ СОВЕТИ

МОСКВА, КРЕМЛЬ,
1970 йил 15 июль.

АМЕРИКА ИМПЕРИАЛИЗМИНИНГ ҲИНДИ-ХИТОЙДАГИ АГРЕССИЯСИ КЕНГАЙГАНЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БАЁНОТИ

8-чақириқ СССР Олий Советининг биринчи сессияси Ҳинди-Хитой районида вужудга келган аҳволни қараб чиқиб, Америка Қўшма Штатларининг Ҳинди-Хитой ярим оролидаги тинчликсевар халқларга қарши агрессияси янги хатарли босқичга кирганлигини таъкидлайди. АҚШ ҳукумати Пномпенда давлат тўнтариши уюштириб, жиноий уруш ёнғинини бетараф Камбоджага ҳам ўтказди, шу тариқа халқаро вазиятни тағин ҳам кўпроқ чигаллаштирди, бутун Шарқи-Жанубий Осиёдаги тинчликни хавф остида қолдирди.

АҚШ уруш ҳаракатларини Камбоджага ҳам ўтказганлиги унинг Вьетнамдаги агрессиясининг ва Лаосдаги қуролли интервенциясининг бевосита давомидир. АҚШ ҳукмрон доиралари қаҳрамон Вьетнам халқини тиз чўктириш йўлидаги уринишлари шармандаларча барбод бўлганидан кейин Сайгоннинг халққа қарши ва қўғирчоқ чирик режимни қутқариб қолишга кўр-кўрона қайсарлик билан уринмоқдалар. Америка авиацияси Вьетнам Демократик Республикаси территориясига иғвогарлик мақсадида самолётлар учириб, ўқ ёғдираётган бир пайтда Вашингтондан Вьетнам Демократик Республикасини бомбардимон қилишни яна бошлаб юбориш тўғрисидаги дўқ-пўписалар эшитилмоқда.

Америка ўқлари, снарядлари, ракеталари ва бомбалари ҳар куни Камбоджадаги аёллар, болалар, кексаларнинг ёстиғини қуритмоқда. Камбоджа халқи зўр бериб қилган меҳнат самаралари шафқатсизларча пайхон қилинмоқда, мактаблар, касалхоналар, маданий ёдгорликлар, каучукзорлар вайрон этилмоқда. АҚШ қўшинларининг Камбоджадан олиб чиқиб кетилиши хусусида империалистик пропаганда кўтарган шовқин-сурон Америка ҳарбийларининг шу мамлакатга қарши интервенцияни ўзининг агрессиядаги шериклари қўли билан давом эттириш, бу ишда Америка авиацияси ва бошқа ҳарбий техникасидан фойдаланиш нияти борлигидан иборат очиқ-равшан фактни яшира олмайди.

Америка ҳарбийлари Лаос бетарафлиги тўғрисидаги халқаро битимларни ҳамон сурбетларча поймол қилиб келмоқдалар, шу мамлакатдаги турли сиёсий гуруҳларнинг Лаос масаласини сиёсий йўл билан бартараф этиш юзасидан Лаос ватанпарварлик фронти Марказий Комитетининг шу йил 6 март баёнотида баён этилган программа асосида бир битимга келишларига тўсқинлик килмоқдалар.

Ҳинди-Хитойдаги сўнгги воқеалар АҚШ империализмининг босқинчилик, мустамлакачилик кирдикорларини яна бир карра намойиш қилди. Америка империализмининг жиноятқорона мақсадлари — Ҳинди-Хитой ярим ороли мамлакатлари халқларининг миллий-озодлик харакатини бостиришдан, ана шу мамлакатларга янги мустамлакачилик режимларини зўрлаб қабул қилдиришдан, бутун Ҳинди-Хитойни АҚШнинг Шарқи-Жанубий Осиёдаги ҳарбий-стратегик плацдармига айлантиришдан иборат. Америка империализми ана шу мақсадларга эришиш йўлида Вьетнам, Лаос ва Камбоджада қонли ёвузликлас қилмоқда.

АҚШнинг ҳозирги маъмурияти Америка қўшинларининг талофотларини камайтиришга интилиб, Осиё халқларига қарши агрессив ҳаракатларнинг оғирлигини Осиё халқларининг ўз зиммасига юклашга зўр бериб уринмоқда, ўзининг жиноий планларини сотқин бюрократия, ҳарбийлар ва ёлланган малайлар қўли билан амалга оширишга ҳаракат қилмоқда. АҚШнинг «Гуам доктринаси» деб аталган ва «Осиёликларни осиёликларга қарши урушишга» мажбур этишга қаратилган доктрина айни шу мақсадларга хизмат қилади. Вьетнамдаги урушни «Вьетнамлаштириш» юзасидан АҚШ ҳукумати ўтказаётган сиёсат ва Камбоджадаги авантюра давомида Сайгон — Бангкок — Пномпень ҳарбий блокини тузиш йўлидаги уринишлар ана шу «доктрина»нинг конкрет ифодасидир.

Ҳинди-Хитойнинг курашаётган халқлари империалистик асорат хавфи олдида ўз сафларини жипслаштирмоқдалар. Ҳинди-Хитой халқларининг шу йил апрель ойи охирларида бўлиб ўтган конференцияси Ҳинди-Хитой яриморолидаги 50 миллион аҳолининг вакили бўлган антиимпериалистик, чинакам ватанпарвар кучлар бундан буён умумий душманга қарши биргаликда олиб бориладиган курашда ўзларининг куч-ғайратларини бир-бирига мувофиқлаштириб борадилар, деб тантанали равишда эълон қилди. Ҳинди-Хитой халқларининг АҚШ империализмига ва унинг малайларига қарши кураши мардлик ва матонатнинг ёрқин намунасидир, бу кураш миллий-мустақиллик, социал тараққиёт ва тинчлик учун курашувчи халқларни империализмнинг жабр-зулм, янги мустамлакачилик ва уруш сиёсатига зарба беришда янгидан-янги жасоратлар кўрсатишга руҳлантиради.

Ленинча тинчликсевар ташқи сиёсатга содиқ бўлган Совет Иттифоқи Американинг Ҳинди-Хитойдаги агрессиясини кескин қоралади. Совет кишилари агрессияга қарши, ўз мамлакатларининг озодлиги ва мустақиллиги учун фидокорона кураш олиб бораётган Вьетнам, Лаос, Камбоджа халқларига ҳамдамдирлар. Совет Иттифоқи ўзининг интернационал бурчини муқаддас бажо келтириб, миллий-озодлик ҳаракатини ҳар томонлама қўллаб-қувватламоқда.

СССР Олий Совети империалистик агрессияга қарши курашаётган Ҳинди-Хитой халқларига мадад бериш юзасидан Совет ҳукумати тутаётган сиёсий йўлни ва қилаётган амалий ишларни батамом маъқуллайди. Совет халқи Вьетнам, Лаос ва Камбоджа халқлари билан қардошларча бирдамлик изҳор этиб, АҚШ ҳукуматининг Ҳинди-Хитойдаги агрессив ҳаракатлари тўхтатилишини талаб қилади.

СССР Олий Совети барча мамлакатларнинг парламент аъзоларига ва холис ниятли барча кишиларга мурожаат қилиб, Америка ҳукуматининг Ҳинди-Хитойдаги агрессив ҳаракатларига қарши қаттиқ норозилик билдиришга ҳамда АҚШ ва унинг иттифоқчилари қўшинларини шу райондан дарҳол, батамом ва ҳеч сўзсиз чиқариб юбориш учун, Ҳинди-Хитой халқларига ўз тақдирини четдан ҳечкимни аралаштирмай ўзлари ҳал қилиш ҳуқуқи таъминлаб берилиши учун кескин курашишга чақиради. АҚШ ҳукуматини 1954 ва 1962 йилги Женева битимларига қаттиқ риоя этишга, халқаро ҳуқуқнинг ҳамма эътироф этган нормаларига риоя қилишга мажбур этиш зарур.

АҚШ ҳукмрон доираларининг Вьетнам, Лаос ва Камбоджа халқларига қарши ўтказаётган зўравонлик ва агрессия сиёсати мағлубиятга маҳкум этилганлиги хусусида ҳеч қандай шак-шубҳа бўлиши мумкин эмас. Тарих тажрибаси шуни кўрсатиб турибдики, ўз мамлакатларининг озодлиги ва мустақиллиги учун курашаётган ҳамда социалистик давлатлар, бутун дунёдаги тинчликсевар, антиимпериалистик ва тараққийпарвар кучлар қўллаб-қувватлаётган халқлар енгилмасдир.

Ҳинди-Хитой халқларига тинчлик, мустақиллик ва озодлик берилсин!

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ОЛИЙ СОВЕТИ.

Москва, Кремль.
1970 йил 15 июль.

МОСКВА—ЛИМА ОСМОН ЙЎЛИ ОЧИЛДИ

ЛИМА, 14 июль. (ТАСС). Совет самолёти «АН-12» дунёдаги энг узун Москва—Лима осмон йўлини очиб, Перу пойтахтига келди. Бу самолётда аэрофлотнинг бир группа мутахассислари, шунингдек яқинда бўлиб ўтган ҳалокатли зилзиладан зарар кўрган аҳолига юборилган юкларининг дастлабки туркуми келтирилди.

Яқин кунлар ичида яна 65 та совет самолёти, шу жумладан тўртта «АН-22» лайнери ёрдамида «осмон кўприги» қурилиб, шу кўприк орқали Перуга 10 тага яқин йиғма уй, хизмат кўрсатувчи ходимлари ва вертолётлари бўлган дала госпитали, йўл қуриш машиналари ва бошқа зарур асбоб-ускуналар ташилади.

Перу республикаси пойтахтига қўнган биринчи совет самолётини пойтахт аҳолиси хурсандчилик билан кутиб олди. Перу халқи қардошлик ёрдами учун СССР ҳукуматига ва бутун совет халқига чуқур миннатдорчилик изҳор қилмоқда.

Редактор ўринбосари
Х. ЕДГОРОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.25 — **Тошкент. Рус тилида:** 18.30 — Теляңгиликлар, 18.45 — Мультфильм. 18.55 — «ЛЕНИННОМА». 19.25 — Телеспектакль. **Ўзбек тилида:** 20.55 — «ЕРКИН ХАЁТ». 22.05 — Теляңгиликлар. 22.20 — Тежамкорлик учун. 22.35 — Совет киноси усталари: Аббос БАКИРОВ.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 — **Москва.** 13.05 — Янгиликлар. 13.15 — Ўқувчилар учун эшиттириш. 13.55 — **«Малиновкада тўй»** (кинокомедия). 15.30 — Янгиликлар. 18.00 — **Душанба.** 19.45 — **Москва.** «Менинг заводим — менинг оилам». 20.15 — Болалар учун эшиттириш. 21.00 — Янгиликлар. 21.05 — Концерт. 21.20 — Социализм дунёси. 21.40 — Балет миниатюралари. 22.20 — **«Гаровга тикилган ҳаёт»** (телефильмнинг 4-серияси). 23.30 — «ВАҚТ» программаси. 24.00 — **«Виринея»** (бадиий фильм). 01.45 — Украина санъат усталарининг концерти.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — **Тошкент.** 20.20 — Фильм—концерт. 20.40 — Ҳужжатли фильм. 21.00 — Телеспектакль.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Уғирланган — «ЧАЙКА», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун). САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб соат 11, кундуз 1 ва 3 да). «МОСКВА» (эрталаб соат 10, 11 ярим, кундуз 3 ярим, кеч 7 да).

Яшасин севги! — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун). НАВОИЙ номли (кундуз 1 ярим, кеч 7.20 минутда). «МОСКВА» (кундуз соат 1, 5, кеч 9 да).

Узимизники — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда). «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 2, 4 да).

Онам эрга тегди — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Уч ёқлама текширув — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда). «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кеч соат 6, 8, 10 да).

Графиня Коссель — САНЪАТ САРОЙИ (кеч соат 6 ва 8.45 минутда).

Ўзбекистон ССР Молия министрлиги
ТОШКЕНТ ВА САМАРҚАНД МОЛИЯ ТЕХНИКУМЛАРИ
1970-71 ўқув йилига
ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Техникум кундузги ва сиртқи бўлимларда Ўзбекистон ССР молия, страхование органлари ва бюджет муассасалари учун қуйидаги мутахассисликлар бўйича ўрта малакали ходимлар тайёрлайди: давлат страхованиеси, бюджет ҳисоби.

Техникумнинг кундузги бўлимига ҳар икки жинсдаги ўрта ва тўлиқсиз ўрта маълумотли 30 ёшгача бўлганлар, сиртқи бўлимга ёши чекланмаган, Тошкент техникумининг кундузги бўлимига фақат ўрта маълумотлилар қабул қилинади.

Техникумда ўқиш муддатлари: кундузги бўлимда ўрта маълумотлилар учун 1 йилу 6 ой, тўлиқсиз ўрта маълумотлилар учун 3 йил; сиртқи бўлимда ўрта маълумотлилар учун 2 йил, тўлиқсиз ўрта маълумотлилар учун 4 йил.

Техникумга кирувчилар: ўрта маълумотлилар — рус тили ва адабиёти (иншо), математика (оғзаки)дан;

тўлиқсиз ўрта маълумотлилар—рус тили (диктант) ва математика (оғзаки)дан имтиҳон топширадилар.

Кирувчилар: ариза, етуклик аттестати ёки шаҳодатнома (8 йиллик мактабни тугатганлар учун асли), 8, 9, 10, 11 синфга ўтганлиги тўғрисидаги табель, таржимаи ҳоли, 3 дона фото сурат (3x4), китобчасидан кўчирма (сиртқи бўлимга кирувчилар учун муассаса раҳбарлари томонидан тасдиқланган), паспорт ва ҳарбий билет ёки ҳарбий рўйхатдан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳнома шахсан кўрсатилади.

Умумий асосда стипендия ва муҳтож бўлганларга ётоқхона берилади.

Аризалар кундузги бўлимга 31 июлгача, ўрта мактаб базасидаги группаларга 15 августгача, кириш имтиҳонлари 1 августдан 20 августгача ўтказилади; сиртқи бўлимга аризалар 10 августгача, кириш имтиҳонлари 13 августдан 20 августгача ўтказилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент-138. Г-9«а» квартал, Ғ. Ғулом кўчаси, 18-уй (9, 15-трамвайларнинг «Чўпон ота» бекати).

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги коллективи министрликнинг ходимаси **Зарифа ИЛҲОМОВАнинг** узоқ давом этган касалликдан сўнг вафот этганлигини чуқур қайғу билан маълум қилади ва марҳуманинг оиласига таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — 333793. Редактор ўринбосарлари — 337914, 339323. Масъул секретарь — 334455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283. Партия турмуши — 333469, 337221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 337221. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги — 337604. Адабиёт ва санъат — 332036, 331216 Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 334451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 332347. Оммавий ишлар ва хатлар — 338679, 333553. Иллюстрация — 334524. Стенографистка — 337343. Корректура — 337162. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ. Андижон — 48—85. Бухоро 3—31—42. Қарши —38—42. Нукус —42—62. Самарқанд 31—972. Термиз 23—27. Урганч 34—55. Гулистон —22—09.